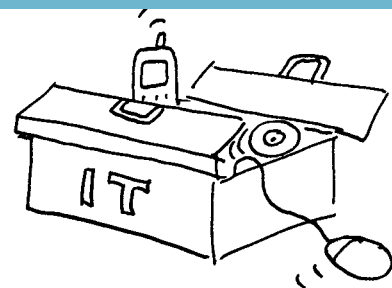

eNorge 2009

– det digitale spranget

e-norge

MODERNISERINGSDEPARTEMENTET

Forord

Regjeringens mål er en enklere hverdag for folk flest og trygghet for fremtidens velferd. Informasjonsteknologi, anvendt på riktig måte, er et viktig bidrag til å nå disse målene. Informasjonsteknologi er etter hvert blitt en selvfølgelig og naturlig del av hverdagen for de fleste av oss. Nye produkter og tjenester og nye kommunikasjonsformer utvikles og anvendes på stadig flere områder. Tilliten og fortroligheten til teknologien blir større. Samtidig øker også sårbarheten og avhengigheten.

Informasjonsteknologi har en sterk samfunnsomformende kraft. Den berører flere og flere samfunnsområder, fra næringsutvikling via utdanning og kultur til helse og velferd. Denne utviklingen har politiske konsekvenser. Den legger grunnlag og skaper behov for en IT-politikk på tvers av sektorer og institusjoner.

- Beregninger viser en tredoblet verdi de neste tre år på det europeiske nettbaserte innholdsmarkedet til 30 milliarder euro.
- Tyske forbrukere laster ned ringetoner for 360 millioner euro. Det globale markedet er på 1,5 milliarder euro.
- I Japan og Korea bruker folk nå mer tid på nettet enn foran TV-apparatene.
- Telefon over Internett, såkalt Voice over IP, vokser enormt. Skype, for eksempel, et av de ledende selskapene innen Internett-telefoni får 150 000 nye brukere hver dag.
- IT utgjør 40 prosent av Europas produktivtetsvekst.

Norge ønsker å være en aktiv, ambisiøs og målrettet deltaker i denne spennende og raske utviklingen.

Regjeringen vil ta de grepene som er nødvendige for at vi skal få utløst potensialet i IT- og kunnskapssamfunnet. Gjennom en sterkere koordinering, gjennom å peke ut tydelige innsatsområder, og gjennom konkrete, ambisiøse men også realistiske mål, skal vi skape resultater som virkelig utgjør en forskjell.

Jeg ønsker et fortsatt godt samarbeid med representanter fra statlige og kommunale virksomheter, privat næringsliv, interesseorganisasjoner og ideelle organisasjoner. Uten et sterkt og konstruktivt engasjement fra ulike aktører hadde det ikke vært mulig å nå de resultater vi faktisk har nådd på relativt kort tid. Det ville heller ikke vært realistisk å sette så konkrete målsetninger som i eNorge 2009. Ett eksempel er fastsetting av en felles standard for elektronisk signatur, som er en viktig forutsetning for å kunne utvikle gode digitale tjenester for innbyggerne. Jeg er derfor trygg på at vi vil møte utfordringene, mulighetene, og jobbe for å nå målene sammen.

eNorge 2009 handler om hvordan regjeringen vil utnytte og realisere mulighetene. Norge står overfor den krevende og spennende arbeidsøkten. Med eNorge 2009 skal vi virkelig ta det digitale spranget.

Oslo, juni 2005,

Morten A. Meyer
Moderniseringsminister

Innhold

Forord

Innledning	2
Tverrgående prosjekter og tiltak	3
Måling og oppfølging av eNorge 2009	3
1 Enkeltmennesket i det digitale Norge	6
1.1 Digital deltakelse for alle	7
1.2 Digital kompetanse	8
1.3 Digitale tjenester til innbyggerne	10
1.4 Digitale rettigheter	11
1.5 Digital tilgang til kunnskap og kultur	12
2 Innovasjon og vekst i norsk næringsliv	16
2.1 Verdiskaping, innovasjon og omstilling	17
2.2 Digitale tjenester tilpasset næringslivets behov	18
2.3 Økt verdiskaping på grunnlag av offentlige data	18
2.4 Elektroniske innkjøp bidrar til økt konkurransevne	20
2.5 Vilje til forskning	20
3 En samordnet og brukertilpasset offentlig sektor	24
3.1 Digital samhandling i offentlig sektor	25
3.2 Bruk av åpne IT-standarder og åpen kildekode	27
3.3 Sikre gevinstrealisering og nye måter å arbeide på	28
Samlet oversikt over målene i eNorge 2009	29
eNorge 2009 – prioriterte tiltak for perioden 2005-2007	33

Innledning

Regjeringen ønsker et kunnskapssamfunn hvor alle kan delta og hvor potensialet i informasjonsteknologien utnyttes. Norges avanserte teknologibruk skal gi innbyggere og næringsliv en enklere hverdag og bidra til å fremme verdiskaping og dermed trygge velferden for nye generasjoner. Informasjonsteknologi skal understøtte utvikling av en offentlig sektor som leverer best mulig tjenester for ressursene den disponerer. Innbyggernes og næringslivets behov skal stå i sentrum for utviklingen av det digitale Norge.

I det siste tiåret har utgiftene til offentlige tjenester økt kraftig. Løses ikke oppgavene i offentlig sektor bedre enn i dag, er veksten i arbeidsstyrken ikke stor nok til å møte oppgavene som utløses av at stadig flere eldre trenger pleie og omsorg. IT er et verktøy som kan bidra til å løse disse utfordringene. Gjennom bedre løsninger skal vi flytte færre permer og yte mer pleie. Smart bruk av teknologi sikrer velferd for fremtiden.

Næringslivet står også overfor betydelige utfordringer og muligheter. Internasjonalisering og økonomisk integrasjon forutsetter at norske bedrifter har stor omstillings- og innovasjonsevne. En aktiv utnyttelse av informasjonsteknologi er en viktig forutsetning for styrking av konkurransevnen. Dette krever utvikling av kunnskaps- og kompetansebasen i samfunnet, og et godt samspill mellom næringslivet og offentlig sektor.

eNorge 2009 skal understøtte regjeringens politikk for fortsatt økonomisk vekst og økt verdiskaping, utvikling av velferd og omstilling av offentlig sektor. Gode forskningsmiljøer, høy digital kompetanse i befolkningen, et allerede høyt nivå på IT-investeringer og godt utbygget IT-infrastruktur, er faktorer som gjør det mulig for Norge å nå verdenstoppen.

Det er naturlig å følge utviklingen i EU på det IT-politiske området bl.a. fordi rammene for informasjonssamfunnets regelverk for en stor del er felles gjennom EØS-avtalen. Den norske IT-politikken og de IT-politiske handlingsplanene er over flere år utviklet med en sterk tilknytning til europeisk IT-politikk. Den 1. juni 2005 la EU-kommisjonen frem sin nye strategi for IT-politikken, i2010. EU viser til beregninger der IT utgjør omtrent en fjerdedel av EUs BNP-vekst og hele 40 prosent av produktivitsveksten.

Utviklingen av informasjonssamfunnet kan beskrives gjennom en modenhetsmodell. OECDs modenhetsmodell beskriver en utvikling som beveger seg over ulike faser.

Faser i utviklingen av informasjonssamfunnet

1) Etableringsfase 1995–2005

Setter IT på den politiske dagsorden, stimulerer utbredelse av bredbånd, støtteprogrammer for utvikling og kunnskapsoppbygging, virksomheter og institusjoner går på nettet, informasjonssamfunnets begreper og språkbruk om IT etableres.

2) Utbredende fase 2000–2010

Får IT inn i alle tjenester, prosesser og beslutninger, IT griper inn i alle deler av samfunnet, gjennom ulike plattformer. Det settes fokus på tilgjengelighet og inkludering.

3) Omstillingsfasen 2005–2015

Arbeider bredt med organisatorisk og teknisk omstilling etter kjente metoder og målbare mål, konsolidering av e-tjenester på færre portaler. Gjennomfører større omlegginger i offentlig sektor, samtidig med at privat sektor tilpasser seg nye vilkår i informasjonssamfunnet.

4) Realiseringsfase 2010–2020

Informasjonssamfunnets prosesser utnyttes kontinuerlig innen de rammer og retningslinjer som er etablert under tidligere faser.

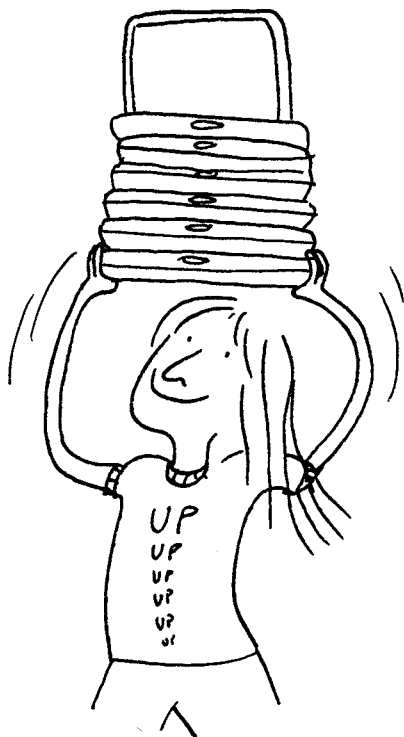
Kilde: OECD

Den første eNorge-planen ble lagt frem i juni 2000. De tre første eNorge-planene (eNorge 1.0, 2.0, 3.0) var i stor grad en felles synliggjøring av konkrete tiltak i de enkelte departementer. IT-initiativene på tvers av departementer og sektorer fikk en felles ramme. eNorge 2005, som regjeringen la frem i april 2002, hadde som mål å være prinsipiell og overordnet. Gjennom jevnlig tilstandsrapporter ble status og tiltak for IT-utviklingen nærmere omtalt.

eNorge 2009 handler om å utnytte og realisere teknologiens muligheter. Tiltak og prosjekter skal bidra til å utløse samfunnsmessige gevinster av IT. Norge står nå overfor en krevende og spennende arbeidsøkt. Dette dreier seg ikke bare om teknologi, men om måten vi kommuniserer, arbeider, lærer, og innretter offentlig sektor på – og om hvordan verdiskaping fremmes og formes i det norske samfunnet.

eNorge 2009 har tre målområder:

- › **Enkeltmennesket i det digitale Norge**
- › **Innovasjon og vekst i næringslivet**
- › **En samordnet og brukertilpasset offentlig sektor**

Tverrgående prosjekter og tiltak

eNorge 2009 fokuserer på tverrgående initiativer og prosjekter. Skal vi mestre det digitale spranget må vi skape sammenheng og mulighet for samhandling på tvers av de ulike forvaltningsnivåene, virksomhetene og fagsektorene og mellom offentlig og privat sektor.

Regjeringen setter klare mål og prioriterer tiltak som vil gi forandringer. Regjeringen vil ha fokus på hvordan forvaltning og næringsliv kan ta ut gevinster av både tidligere, pågående og fremtidige IT-tiltak. Gevinstrealisering skal ses i et økonomisk perspektiv, men også som realisering av kvalitative, sosiale, kulturelle og demokratiske gevinster. Utnyttelse av digitale muligheter i det offentlige skal frigjøre ressurser til bedre offentlige tjenester, gi økt deltakelse i demokratiske prosesser og lettere tilgang til informasjon.

Skal vi komme videre i den digitale utviklingen må offentlig sektor på en rekke områder ses som en enhet. Horisontal og vertikal samhandling på tvers av sektorer og mellom forvaltningsnivåene skal sikres. En evaluering av tidligere eNorge-planer utført av konsultantselskapet Rambøll Management høsten 2004, peker på at det på enkelte områder er behov for flere sentrale initiativ og sterkere samordning, mens det på andre områder er større behov for deling av kunnskap og kompetanse. Anbefalingene om sterkere samordning knytter seg spesielt til områder som teknologiske standarder, IT-arkitektur og samordning av større nasjonale IT-prosjekter. Dette er også i tråd med flere OECD-anbefalinger. Regjeringen vil følge opp disse anbefalingene.

Måling og oppfølging av eNorge 2009

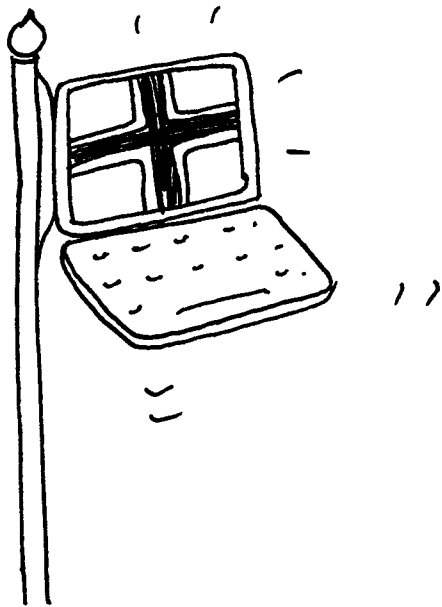
For hvert område i denne planen er det utformet konkrete mål. Status for fremdrift skal rapporteres årlig. Målene skal følges opp og gi grunnlag for både kritikk, forbedringer og oppmuntring til videre innsats. Resultatene vil bli gjort tilgjengelig på nett. I sum vil dette gi et nytt kunnskapsgrunnlag for tilstanden i eNorge.

En klar rolle- og ansvarsfordeling er avgjørende for å nå målene i eNorge 2009. Planen utgjør en forpliktende overbygning for IT-politiske initiativer på statlig nivå samtidig som den er veiledende for kommunesektoren. Moderniseringsdepartementet legger felles overordnede rammer og understøtter tverrgående samarbeid.

Ansvar for realiseringen av de konkrete prosjektene og tiltakene omfatter de enkelte departementene og virksomhetene innenfor alle sektorer og på alle myndighetsnivåer.

Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, KS, er en viktig samarbeidspartner. KS er medlem av Moderniseringsdepartementets eNorge-forum og Koordineringsorganet for eForvaltning. Hva kommunesektoren gjør er viktig for at vi skal lykkes i vår ambisjon om å effektivisere offentlig sektor. KS har derfor blitt spesielt invitert til å delta i utarbeidelsen av eNorge 2009.

KS vil høsten 2005 utarbeide et eget strategidokument som er forankret i eNorge-planen, og gjennomføre tiltak for å støtte opp om IT-utviklingen i kommunesektoren.

Enkeltmennesket i det digitale Norge

Alle skal ha mulighet til å delta i informasjonssamfunnet. Digitale tjenester skal være tilpasset den enkeltes behov.

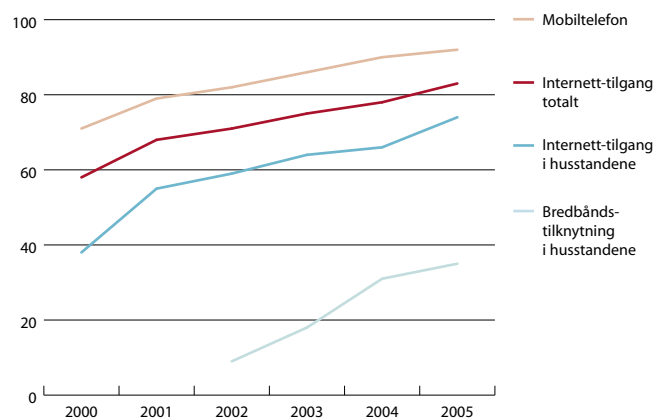
1. Enkeltmennesket i det digitale Norge

Regjeringen vil at alle skal ha mulighet til å delta i informasjonssamfunnet. Digitale tjenester skal tilrettelegges med utgangspunkt i den enkeltes behov.

For å sikre deltakelse i det digitale kunnskapssamfunnet vil regjeringen:

- › tilrettelegge for tilgang til Internett og digitale tjenester som tar utgangspunkt i den enkeltes behov
- › at tjenester inkluderer alle brukere og brukergrupper
- › at det er god digital kompetanse i hele befolkningen – både innen utdanning, arbeidsliv og samfunnsliv
- › legge til rette for et godt forbruker- og personvern
- › bidra til at det utvikles en kultur for IT-sikkerhet
- › sørge for tilgang til kunnskapskilder og kultur på nettet

Befolkningens tilgang til IT og Internett
Kilde TNS Gallup mars 2005/Teleplan 2005

Visjoner og muligheter

Regjeringen vil ha et IT- og kunnskapssamfunn for alle. Innbyggerne skal ha enkel tilgang til elektroniske tjenester og informasjon. Norge er på god vei til å nå et slikt mål. På internasjonale statistikker ligger Norge i verdenstoppen når det gjelder befolkningens tilgang til Internett og nett-tjenester. I april 2005 hadde

83 prosent av oss – 3,2 millioner nordmenn – tilgang til Internett. For fem år siden var det bare en million nordmenn som hadde slik tilgang.

Nordmenn kommuniserer i stadig større grad via e-post og chatting, leser nyheter på nettet, bestiller flyreiser og hotellrom, og håndterer sine banktjenester elektronisk. Organisasjoner, foreninger og lag har egne nettsider, nyhetsbrev sendes ut elektronisk til medlemmene, og informasjon gis via SMS. Forbrukerne tar raskt i bruk mobile tjenester. Utviklingen vil fortsette med enda større tempo og styrke. Nye kommunikasjonsformer vil komme til.

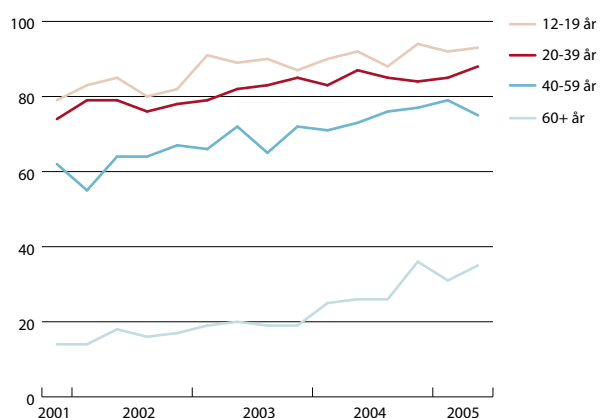
Selv om mange har tilgang til teknologi, er det fortsatt betydelige forskjeller i bruks- og kompetansenivå. Siden flere og flere samfunnsområder preges av og forutsetter bruk av IT, vil regjeringen sikre tilbud som gir alle grupper i befolkningen veiledning og opplæring i å nyttiggjøre seg IT. Økt satsing på digitale ferdigheter kan være et viktig virkemiddel for å hindre utstøting fra arbeidslivet.

Bibliotekene har en viktig rolle i å tilby tilgang til og bruk av IT. De har som følge av utviklingen til en viss grad endret karakter; fra rene bokformidlere til formidlere av kunnskap og informasjon på flere områder. Ikke minst har bibliotekene fått en sentral rolle som tilbydere av PC og Internett for dem av oss som ikke har tilgang til dette hjemme.

Yngre mennesker har en annen kompetanse og bedre forutsetninger for å dra nytte av teknologiske muligheter enn generasjonene før dem. Aktiv bruk av teknologi kan bidra til økt engasjement fra flere og skape nye muligheter for deltakelse. For eksempel kan vi gjennom Internett på ethvert tidspunkt på døgnet kommentere og få innsyn i politiske beslutningsprosesser og vedtak. Både sentrale, regionale og lokale politiske myndigheter står overfor utfordringer når det gjelder å legge til rette for at innbyggerne kan utnytte IT-verktøy i demokratiske prosesser.

Bruk av Internett fordelt på alder
Kilde TNS Gallup mars 2005

1.1 Digital deltakelse for alle

Det er viktig at elektroniske tjenester og verktøy tilrettelegges for alle. Digitale skiller skal unngås.

Riktig anvendt gir informasjonsteknologi forbedrede livsvilkår for grupper av befolkningen med behov for tilrettelegging – både i privatlivet og på arbeidsmarkedet. I Stortingsmelding nr. 40 (2002-2003) *Nedbygging av funksjonshemmende barrierer*, fremgår det at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal ha mulighet til personlig utvikling, deltakelse og livsutfoldelse på linje med andre samfunnsborgere. Fjerning av samfunnskapte barrierer, herunder teknologiskapte, er avgjørende for å oppnå dette. Regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne, som ble lagt frem i november 2004, fremmer konkrete oppfølgingstiltak for universell utforming innen viktige samfunnsområder. IT er et prioritert område.

Norge er et flerkulturelt samfunn og har minoritetsgrupper som behersker norsk i varierende grad. Det er viktig med et enkelt og godt språk slik at offentlig informasjon er forståelig for alle.

Mulighetene for bruk av egne skrifttegn i offentlige registre, for eksempel riktig stavet adresse og navn, er viktig for fullverdig deltagelse og egen identitet. Regjeringens mål er at alle offentlige registre skal kunne bruke samiske tegn og at datautvekslingen mellom registre skal fungere. Regjeringen har allerede

besluttet at statlige etater skal tilrettelegge for samiske tegn når IT-systemer/registre skiftes ut. Innbyggerportalen MinSide vil bli tilrettelagt for fremtidige versjoner på samisk.

Offentlige elektroniske tjenester må følge standarder og internasjonale retningslinjer for tilgjengelighet. Offentlige nettsteder skal følge de internasjonale WAI-retningslinjene (Web Accessibility Initiative). Norge.no gjennomfører årlig kvalitetsmerking av offentlige nettsteder hvor noen av kriteriene er gitt med utgangspunkt i de internasjonale WAI-kravene. KS har utviklet en kravspesifikasjon for kommunale/fylkeskommunale nettsteder som tilfredsstiller WAI-retningslinjene og som også kan benyttes av andre offentlige virksomheter. Regjeringen vil at det gjennom offentlige anskaffelser skal stilles krav til produsenter og leverandører om universell utforming av IT-verktøy.

Myndighetene har kunngjort en konsesjon for digitalt bakkenett for fjernsyn. Etablering av et slikt nett innebærer at det eksisterende analoge bakkenettet vil bli avviklet om 5-10 år. Digital-TV vil kunne gi ulike grupper funksjonshemmede, som for eksempel syns- og hørselshemmede, enklere tilgang til nye tjenester. Konsesjonsmyndighetene vil legge vekt på hvordan operatør og kringkastere ivaretar tilgjengeligheten til digitale sendinger for alle.

Regjeringen vil opprettholde ordningen med skattefri bruk av arbeidsgivers datautstyr og skattefri dekning av kostnader knyttet til hjemme-PC og bredbånd til PC-bruk.

- *I løpet av 2007 skal det være etablert ordninger som sikrer at alle som ikke selv har tilgang til Internett, har tilbud om å få utført tjenester på nett i sitt nærmiljø.*
- *I løpet av 2007 skal 80 prosent av offentlige nettsteder oppfylle Norge.no's kvalitetskriterier for tilgjengelighet.*

Norge.no

Norge.no er en offentlig virksomhet som har ansvar for en veivisertjeneste som gjør det enklere å finne frem til offentlige tjenester og offentlig informasjon. Brukere får hjelp til å finne frem via en nettportal og en publikumstjeneste tilgjengelig på telefon, e-post, nettpat og SMS. Norge.no har også et pådriveransvar for den statlige informasjonspolitikken om tilgjengelighet og universell utforming av offentlige tjenester på Internett. (norge.no)

1.2 Digital kompetanse

Behovene for digital kompetanse øker og endres raskt. Dette krever et stadig fokus på den enkeltes forutsetning for å følge utviklingen. Digital kompetanse omfatter evnen til å ta i bruk de mulighetene som finnes i IT, og å utnytte dem kritisk og innovativt i læring og arbeid. Digital kompetanse omfatter også evnen til kildekritikk og vurdering av innhold. Å bruke digitale verktøy er en ferdighet den enkelte må tilegne seg, vedlikeholde og kontinuerlig utvikle, for å bli en digitalt kompetent og kritisk innbygger. Dette omfatter bl.a.:

- › konkretisering av hva som kan regnes som grunnleggende digitale ferdigheter
- › regelmessig kartlegging av digitale ferdigheter i befolkningen
- › spredning av erfaringer knyttet til IT-opplæring for seniorer
- › tiltak for å øke IT-kunnskapen blant arbeidssøkere

Mange utvikler digital kompetanse gjennom utdanning og arbeidsliv. Men for dem av oss som ikke bruker IT på jobben, eller står utenfor arbeidsliv og utdanning, er utfordringene store. I dag står rundt 700 000 mennesker i yrkesaktiv alder helt eller delvis utenfor arbeidslivet. Tilrettelegging for digital samhandling mellom borgerne og offentlig forvaltning, for eksempel i den nye arbeids- og velferdsetaten, ved at forvaltningens kommunikasjon med brukerne i stor grad skjer elektronisk og at det tilrettelegges for at alle kan ta del i denne kommunikasjonen, vil bidra til at en stor gruppe mennesker får styrket sin digitale kompetanse.

Mange av dem som faller utenfor utdanningssystemet eller arbeidslivet, benytter imidlertid teknologien aktivt. Eksempelvis har unge som ikke kommer i jobb svært ofte kompetanse i

Nasjonal strategi for informasjonssikkerhet

Regjeringen har i Nasjonal strategi for informasjonssikkerhet (juni 2003) satt opp fire overordnede mål for informasjonssikkerhet i det norske samfunnet.

Målene er:

- *Samfunnskritisk infrastruktur for elektronisk informasjonsutveksling skal være robust og sikker i forhold til de trusler den utsettes for. Kritiske informasjonssystemer skal være sikret slik at skadevirkningene ved sikkerhetsbrudd ikke er større enn hva som kan defineres som akseptabel risiko.*
- *Det skal bygges en sikkerhetskultur rundt bruk og utvikling av informasjonssystemer og elektronisk informasjonsutveksling i Norge. IT-sikkerhet skal være en sentral faktor ved forbrukernes og norske virksomheters bruk av IT.*
- *Norge skal ha en allment tilgjengelig samfunnsinfrastruktur for elektronisk signatur, autentisering av kommunikasjonspartnere samt sikker overføring av sensitiv informasjon.*
- *Regelverk som berører informasjonssikkerhet, skal håndheves og videreutvikles på en samordnet, og for brukere enkel og oversiktlig måte, slik at gjennomføringen av nødvendige tiltak skjer på en mest mulig effektiv og samtidig forsvarlig måte.*

bruk av mobiltelefoner og PC, til tross for begrenset utdanning. Det offentlige må ta utgangspunkt i befolkningens ulike digitale ståsteder når offentlige elektroniske tjenester skal utvikles.

Det største pågående samarbeidsprosjektet mellom partene i arbeidslivet og myndighetene, er intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv. Ett av tre delmål dreier seg om å ta bedre i bruk eldre arbeidstakeres ressurser og arbeidskraft og å heve den gjennomsnittlige avgangsalderen. Erfaring viser at ved målrettet IT-opplæring rettet mot seniorers behov, øker den digitale kompetansen raskt, og faren for utstøting av eldre arbeidstakere fra arbeidslivet blir mindre. Erfaringer fra denne type prosjekt skal videreutvikles i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Aldersgruppen over 55 år utgjør mer enn 25 prosent av befolkningen. De over 55 år er store brukere av offentlige tjenester,

for eksempel helse- og omsorgstjenester. Samtidig har gruppen lav deltakelse i nettsamfunnet, og mange seniorer faller utenfor digitale læreprosesser i arbeidslivet.

Regjeringen vil sikre at det utvikles nasjonale mål for digital kompetanse. Dette skal gi bedre kunnskaper om hvilken kompetanse informasjonssamfunnet krever av den enkelte, og gi mer kunnskap om befolkningens kompetansebehov og -nivå. Nødvendig kartlegging skal gjøres i samarbeid med fagmyndigheter og aktuelle miljøer, både fra forskningssiden, arbeidstaker- og arbeidsgiversiden og fra store interesseorganisasjoner.

Regjeringen har som mål at det norske utdanningssystemet skal være blant de fremste i verden når det gjelder utvikling og pedagogisk utnyttelse av IT i undervisning og læring. Fokus på IT i utdanningen gjennom læreplaner og programmer er helhetlig og favner digitalt innhold, kompetanseutvikling for lærere og skoleledere, infrastruktur og FoU. I Program for digital kompetanse 2004-2008, IT-satsingen for utdanningen, er det satt opp en visjon om Digital kompetanse for alle. I de nye læreplanene for grunn- og videregående skole fra 2006 er bruk av digitale verktøy en av de fem grunnleggende ferdighetene som skal integreres i læreplanene i alle fag og på alle nivåer på fagets premisser. Paragraf 4A-1 i opplæringsloven gir rett til grunnskoleopplæring for voksne som etter en individuell vurdering trenger slik opplæring, såfremt de ikke har rett til videregående opplæring etter § 3-1. Integreringen av fem grunnleggende ferdigheter, som bruk av digitale verktøy, vil også kunne ha betydning for voksnes rett til grunnskoleopplæring. Dette er under utredning i Utdannings- og forskningsdepartementet.

Skolene tar i dag teknologien i bruk i svært ulik takt. For å stimulere til bedre integrasjon av IT i undervisning og læring vil regjeringen prioritere digital kompetanseutvikling for skoleledere og lærere, og digitale læringsressurser som er nært knyttet til praktisk bruk av IT i opplæringen.

Program for digital kompetanse er viktig for realiseringen av Kunnskapsløftet, regjeringens reform av hele grunnopplæringen. Opplæringen vil ha en viktig rolle i holdningsskapende arbeid om bruk av Internett. Utviklingen av læringsressurser skal rettes mot å utnytte åpne standarder, slik at markedsmekanismene for utvikling av læremidler kan fungere best mulig.

Mål

- *Grunnleggende digitale ferdigheter er viktig både for å hindre utstøting fra arbeidslivet og for å gjøre det lettere å komme tilbake i arbeid. Som et ledd i videreutviklingen av IA-avtalen vil regjeringen samarbeide med partene i arbeidslivet om tiltak for å forhindre at mangel på grunnleggende digitale ferdigheter i jobbsituasjonen fører til tidlig utstøting fra arbeidslivet. Digital kompetanseutvikling vil også bli benyttet av arbeids- og velferdsforvaltningen som kvalifiseringstiltak der mangel på slik kompetanse hindrer de prioriterte gruppene i arbeidsmarkedspolitikken i å komme tilbake i arbeid.*
- *I løpet av 2008 skal digital kompetanse stå sentralt i utdanning og opplæring med vekt på:*
 - *IT som læringsverktøy: Elever og studenter skal kunne utnytte IT på en sikker, fortrolig og kreativ måte for å utvikle de kunnskaper og ferdigheter de trenger som fullverdige deltakere i samfunnet.*
 - *Bruk av IT i fagene: IT skal være integrert i alle fag gjennom læreplaner og som del av vurderingssystemet der dette er relevant.*
 - *Digitale ferdigheter: Det skal utvikles metoder og verktøy for å vurdere og måle elevers og studenters digitale kompetanse, for å sikre at elever og studenter oppnår tilfredsstillende digital kompetanse.*

Program for Digital kompetanse

Program for digital kompetanse (2004-2008) er regjeringens satsing på IT i utdanningen. Et moderne utdanningssystem stiller krav til infrastruktur, kompetanseutvikling og digitale læringsressurser. Programmet møter denne utfordringen gjennom sentrale tiltak og prosjekt. Lærende Nettverk er eksempel på et sentralt tiltak der skoler blir invitert til å lære av hverandre og utvikle egen organisasjon i samarbeid med andre.

1.3 Digitale tjenester til innbyggerne

Regjeringen vil sørge for et bredt og omfattende tilbud av digitale offentlige tjenester. Utviklingen av digitale offentlige tjenester skal være drevet av innbyggernes behov og bidra til å forenkle samhandlingen mellom innbyggerne og det offentlige. Egnede tjenester skal være tilgjengelig via flere kanaler i tillegg til Internett, for eksempel mobiltelefon eller digital-TV.

Offentlige digitale tjenester publiseres i dag på den enkelte virksomhets nettsider. Regjeringen vil videreføre denne desentraliserte utviklingsdynamikken med full tyngde. For å gjøre hverdagen enklest mulig for innbyggerne vil regjeringen samtidig etablere et offentlig servicekontor på Internett som samler interaktive tjenester¹. Det nettbaserte servicekontoret MinSide, vil tilby tjenestene på en brukervennlig måte som innebærer at innbyggere ikke lenger må vite hvordan det offentlige er organisert for å finne frem til tjenester de har behov for. På MinSide skal innbyggeren få personorientert informasjon fra offentlige kilder, mulighet til å utføre elektroniske tjenester, samt en kommunikasjonskanal for å følge opp og bli oppdatert om søknader, meldinger og vedtak.

Bruken av MinSide som kommunikasjonskanal vil gi den enkelte innbygger mulighet til å gi sitt samtykke til å motta informasjon og vedtak elektronisk. Dette vil være et viktig skritt på veien mot et heldigitalt møte med det offentlige. Det betyr at personer som ønsker det får muligheten til utelukkende å motta brev og henvendelser fra forvaltningen elektronisk.

Innbyggerportalen MinSide

MinSide vil være et offentlig elektronisk servicekontor på Internett der innbyggerne kan utføre tjenester elektronisk med utgangspunkt i en personlig side med sikker pålogging. MinSide skal bli en persontilpasset tjeneste hvor relevant informasjon om og for hver enkelt innbygger er tilgjengelig på ett sted. Tjenesten vil være tilgjengelig innen utgangen av 2005, som en del av nettstedet Norge.no. Tjenesteomfanget vil utvides fortløpende. Alle relevante statlige, kommunale og fylkeskommunale innbyggertjenester vil bli tilgjengelige via MinSide senest i 2009.

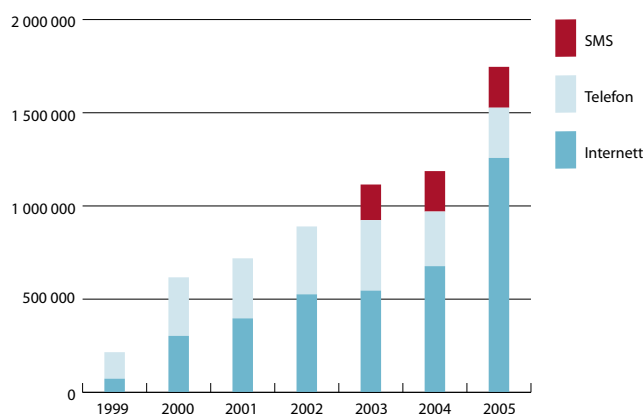
Regjeringen vil at alle relevante statlige, kommunale og fylkeskommunale tjenester skal kunne tilbys digitalt senest i 2009. For å fremme bruken av digitale tjenester skal det også vurderes insentiver som oppmuntrer til bruk av digitale tjenester. Eksempler kan være utsatte frister for innleveringer/innrapporteringer og raskere svar/reduisert saksbehandlingstid dersom leveringen skjer elektronisk.

Modernisering av forvaltningen gjennom døgnåpne, nettbaserte tjenester krever at sikkerhet og personverninteresser ivaretas. For å gi innbyggerne sikkerhet og trygghet ved bruk av slike tjenester vil det bli etablert en felles løsning for håndtering av elektroniske IDer og elektroniske signaturer, jf. kap.3.1. Dette vil innebære at innbyggere bare trenger én elektronisk ID for offentlige tjenester på nettet. Ulempene ved og irritasjonen over en rekke ulike brukernavn, passord og passordkalkulatorer vil dermed bli borte, og hverdagen blir enklere.

Utviklingen av digitale tjenester for innbyggerne skal bygge på åpne standarder. Bruken av spesielle tekstbehandlingssystem, nettlelere og epost-lesere, skal ikke være avgjørende for tilgangen til de offentlige tjenestene. Åpne standarder er forøvrig behandlet i avsnitt 3.2.

Det er viktig at den enkelte har tillit til teknologien. Informasjonsteknologi anvendes på stadig flere områder, og vi forventer

1,8 millioner nordmenn leverte selvangivelsen elektronisk i 2005
Kilde skattedirektoratet

¹ Med «interaktive tjenester» mener vi to typer tjenester. For det første de som er helt automatiserte, dvs. at selve tjenesteytingen skjer fra IT-systemer hvor skjønn og tildelingskriterier er definert i et IT-system. For det andre menes full-elektroniske tjenester hvor hele saksbehandlingsskjeden er elektronisk fra start til slutt.

i stadig større grad at teknologien skal være brukervennlig og fungere. Regjeringen lanserte i april 2005 nettvett.no som er et nettsted med informasjon, råd og veiledning om sikker bruk av Internett. Informasjonen er rettet både mot private brukere og små og mellomstore bedrifter.

Mål

- *I løpet av 2009 skal alle relevante interaktive tjenester som har innbyggerne som målgruppe, være tilgjengelige gjennom innbyggerportalen MinSide.*
- *Alle nye interaktive tjenester som har innbyggerne som målgruppe, skal utvikles slik at de kan være tilgjengelige gjennom innbyggerportalen MinSide fra det tidspunkt de lanseres.*
- *Målgruppens utnyttelse av elektroniske tjenester skal følges nøye. For store volumtjenester (for eksempel skatt, samordnet opptak til høyere utdanning mv.) skal minst 75 prosent av målgruppen benytte de elektroniske tjenestene i 2009.*
- *I løpet av 2009 skal 80 prosent av brukerne av offentlige digitale tjenester være fornøyd eller meget fornøyd med tjenestene.*

1.4 Digitale rettigheter

Utviklingen av informasjonssamfunnet påvirker og utfordrer viktige rammebetingelser som personvern, opphavsrett og forbrukervern. Ny teknologi må være tilgjengelig for flest mulig forbrukere. Samtidig må ikke forbrukergrupper bli avskåret fra å benytte tjenester på grunn av hindringer som for eksempel lange bindingstider eller krav til bruk av spesiell programvare.

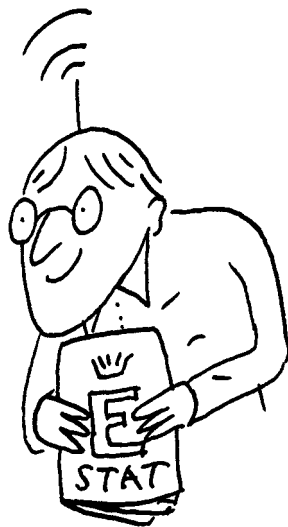
På opphavsrettsområdet ønsker regjeringen å opprettholde et balansert forhold mellom forbrukerinteressene og rettighetshavernes interesser. Den teknologiske utviklingen reiser mange nye problemstillinger. De kan være knyttet til forholdet mellom ulike avspillingsmedier, utforming og praktisk håndtering av tekniske

beskyttelsessystemer (DRM-systemer) og forholdet mellom rettighetshavere og leverandører av avspillingsprogramvare. Det er behov for å følge utviklingen på dette området.

Hensynet til enkelhet og tilgjengelighet til informasjon og tjenester må balanseres mot krav til forsvarlig saksbehandling og hensynet til personvern. Forvaltningens regler om saksbehandling og taushetsplikt samt organiseringen av forvaltningens tjenester i atskilte systemer eller «siloeer» har til dels vært begrunnet i personvern- og rettssikkerhetshensyn. Det er ikke gitt at den tradisjonelle måten å sikre informasjonssystemene på, ofte fysisk atskilt fra eksterne systemer, er den beste måten å sikre et godt personvern på i fremtiden. Enklere og bedre tilgang til forvaltningens informasjon kan også fremme bedre personvern ved å bidra til økt bevissthet, innsikt og kontroll med forvaltningens innsamling, registrering og bruk av opplysninger om oss selv.

Personopplysningsloven, som er den generelle loven som regulerer elektronisk behandling av personopplysninger, bygger på et EU-direktiv som bare i begrenset grad åpner for avvikende nasjonale regler. Dette er likevel ikke til hinder for at det i tiden fremover fokuseres sterkere på bruk av personvern fremmende

teknologier², sporbarhet og etterkontroll som ledd i informasjonssikkerhetstiltakene. Justisdepartementet vil som ledd i evalueringen av personopplysningsloven, som påbegynnes i 2005, blant annet vurdere om, og eventuelt hvordan, lovverket kan bidra til å stimulere utvikling og bruk av slik teknologi.

Mål

- *I løpet av 2007 skal hver enkelt innbygger selv kunne velge om henvendelser fra og kommunikasjon med det offentlige skal skje elektronisk.*
- *I løpet av 2009 skal det være foretatt en helhetlig gjennomgang av åndsverkslovgivningen. En naturlig del av dette arbeidet vil være å vurdere praktiseringen av regelverket rundt kopiering, spredning og tekniske beskyttelsessystemer knyttet til digitalt innhold.*
- *I løpet av 2009 skal offentlige virksomheter ha lagt til rette for elektronisk uthenting av egen personinformasjon på en enkel og sikker måte.*

1.5 Digital tilgang til kunnskap og kultur

Innenfor kultursektoren finnes det et rikt tilfang av kulturprodukter i form av film, museumsamlinger, arkiver, radio, musikk og bøker. Selv om mye av dette allerede er digitalisert og lagt ut på Internett de siste ti årene, er det fortsatt mye som skal gjøres lettere tilgjengelig. Regjeringen har som utgangspunkt at det som er offentlig finansiert, skal være offentlig tilgjengelig. Det skal lages en plan med oversikt over hva som er gjort til nå, samt en strategi for ytterligere digital tilgjengeliggjøring av kulturarven, blant annet av film, litteratur, museums- og arkivsamlinger, faglitterære kunnskapskilder og nasjonale arkiver for lyd og bilde. På grunnlag av opphavsrettslige avtaler og personvernregler skal det legges til rette for ordninger som forenkler tilgangen og øker tilbudet for publikum.

Store deler av materialet fra NRKs arkiver utgjør viktige deler av norsk kulturhistorie. Det er ønskelig at dette rike arkivmaterialet kan formidles på nytt, også på nye måter. Gjennom Ot. prp. nr. 46 (2004-2005), endringer i åndsverkloven, er forholdene lagt til rette for en enklere klarering av materiale fra NRKs arkiver. Det er etablert en hjemmel for at kringkasteren kan inngå avtale med representative rettighetsorganisasjoner på området. Dette vil gjøre det mulig for NRK å tilgjengeliggjøre sitt arkivmateriale og øke allmennhetens tilgang.

Fra høsten 2006 innføres nye læreplaner i grunnopplæringen. Kulturmateriale i digital form vil være viktige læringsressurser. Regjeringen vil derfor utrede hvordan en større del av arkivene til NRK, Norsk filminstitutt, Nasjonalbiblioteket, museer, arkiver og tilsvarende institusjoner, kan brukes i grunnopplæringen.

I likhet med kultur er offentlig finansiert forskning og utvikling et gode der kostnadene ved å dele resultatene er lave sammenliknet med kostnaden ved å gjøre selve jobben. Årlig blir det bevilget rundt 14 milliarder kroner til forskning og utvikling over statsbudsjettet. Erfaring tilsier at forskningsresultatene blir bedre kjent når de publiseres på Internett. Regjeringen vil legge til rette for at resultatene av offentlig finansiert forskning, finansiert via Forskningsrådet, skal bli enklere tilgjengelig på Internett. Regjeringen vil forsterke den pågående utviklingen av åpne og gratis tilgjengelige tidsskrifter og publikasjonsarkiver på Inter-

Norsk digitalt bibliotek

Norsk digitalt bibliotek er et 5-årig nasjonalt innsatsprogram i regi av ABM-utvikling som arbeider for etableringen av et felles digitalt bibliotek. Visjonen er å gi alle enkel tilgang til informasjon og kunnskap. Ambisjonen er å koordinere eksisterende tjenester samt utvikle nye tilbud. Slik vil Norsk digitalt bibliotek tilgjengeliggjøre mer kvalitetssikret innhold. Brukerne vil få tilgang til digitale kunnskaps-, kultur- og opplevelseskilder og tjenester. (norskdigitaltbibliotek.no)

² Dvs. systemer som for eksempel gir bedre informasjon til den enkelte om hvordan opplysninger om en selv blir innsamlet, registrert, koblet og videreformidlet

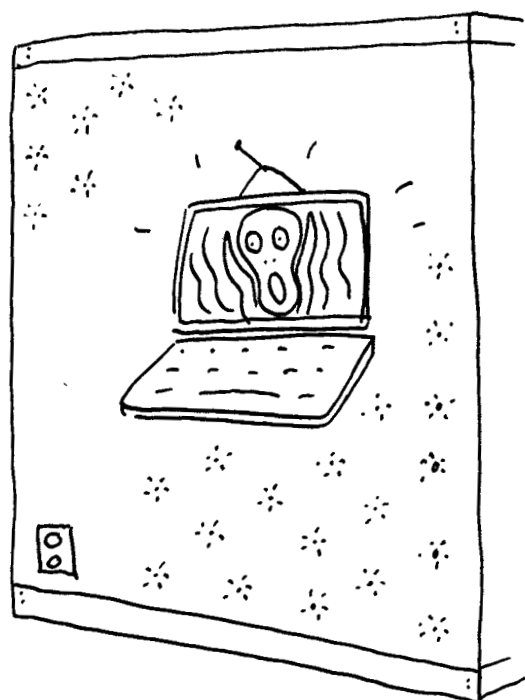
nett. I løpet av 2006 vil Utdannings- og forskningsdepartementet utrede hvordan norske forskningsresultater kan gjøres mer tilgjengelige.

Mål

- *I løpet av 2007 skal det foreligge en strategi som legger til rette for ordninger som gir tilgang til kulturarven, blant annet film, litteratur, museums- og arkivsamlinger, faglitterære kunnskapskilder og nasjonale arkiver for lyd og bilde. Strategien skal utformes på grunnlag av opphavsrettslige avtaler og personvernregler.*
- *I løpet av 2009 skal det være etablert ordninger som sikrer nettilgang til kulturarven og kunnskaps- og opplevelseskilder for utdanningsinstitusjoner og innbyggere generelt.*

Kulturnett.no

Kulturnett.no er opprettet og finansiert av Kulturdepartementet for å realisere nasjonale kulturpolitiske målsettinger, deriblant å synliggjøre nytte av norske digitale kulturressurser. Redaksjonen er lagt til ABM-utvikling – Statens senter for arkiv, bibliotek og museum. Målet er å gi kunnskap og opplevelse gjennom digital kultur og digital informasjon om kulturressurser til den allmenne bruker. Kulturnett.no er et markedsføringsorgan for norske kulturinstitusjoner/kunstnere og deres formidling.

Innovasjon og vekst i norsk næringsliv

Utfordringen er å innovere mer og jobbe smartere!

2. Innovasjon og vekst i norsk næringsliv

For å opprettholde konkurranseevnen og trygge velferdssamfunnet må Norge i større grad utvikle og skape verdier fra kunnskapsbaserte virksomheter. Det offentlige og store og små bedrifter må bedre utnytte mulighetene som informasjonsteknologien skaper.

Regjeringen vil skape gode rammebetingelser for næringslivet gjennom å:

- › fremme verdiskaping gjennom innovasjon og omstilling basert på IT
- › videreutvikle tjenester som ytterligere forenkler næringslivets samhandling med det offentlige og redusere skjemaveldet
- › sikre god og rimelig tilgang til offentlige data som kan benyttes til å skape verdiøkende tjenester
- › bidra til utvikling av avanserte tjenester gjennom det offentliges rolle som krevende kunde
- › legge til rette for at elektronisk handel bidrar til økt konkurranseevne
- › redusere kostnader gjennom å legge til rette for effektiv og virksom konkurranse
- › tilrettelegge for forskning på IT-området
- › gjennomføre skattereformen. I tråd med trenden i andre land vil regjeringen gradvis avvikle den innovasjonshemmende formuesskatten

Visjoner og muligheter

Det er nødvendig å øke omstillings- og innovasjonsevnen i norsk økonomi og næringsliv. Regjeringen vil bidra til bedre omstillings- og innovasjonsevne ved å sørge for gode og forutsigbare rammebetingelser for næringslivet. En fremtidsrettet politikk bygger på erkjennelsen av at Norges utfordring er å innovere mer og jobbe smartere. Det betyr at næringslivets evne til omstilling må fremmes. Offentlig sektor spiller samtidig en viktig rolle for næringslivets innovasjonsevne.

IT er et verktøy som bidrar til å nå disse målene. Teknologien gir raskere og bedre løsninger for utveksling av informasjon og mulighet for mer rasjonelle arbeidsprosesser og verdiøkende tjenester.

Konkurranselovgivningen er et viktig virkemiddel. Endringer i teknologi, rettslige rammebetingelser (liberalisering) og økt etterspørsel etter digitale tjenester har ført til at tradisjonelle grenser mellom IT-sektoren, mediesektoren og telesektoren er visket ut og erstattet av én integrert informasjons- og kommunikasjonssektor. Dette omtales ofte som konvergens. Regulerte og uregulerte regimer møtes, og det oppstår konkurransepolitiske utfordringer fordi aktører som er involvert i det som tidligere var atskilte markeder, nå kan bli dominerende i et sammensmeltet marked. Loven om elektronisk kommunikasjon som trådte i kraft i 2003, åpner for en gradvis overgang til en generell konkurranselovgivning. Det vil likevel være behov for særlige bestemmelser som regulerer kommunikasjonssektoren.

Norsk næringsliv skal oppleve forvaltningen som ryddig og ubyråkratisk, noe som vil utgjøre et konkurransefortrinn internasjonalt. Det er viktig at det brukes mindre tid på rapportering og mer tid på å skape verdier. Regjeringen vil at Norge skal være ledende når det gjelder å tilby fullverdige elektroniske tjenester til næringslivet fra det offentlige. I *Et enklere Norge*-arbeidet har regjeringen derfor fastsatt som et mål at næringslivets administrative kostnader ved etterlevelse av regelverk skal reduseres med 25 prosent innen utgangen av 2012. Regjeringen mener at et krafttak på dette området både er nødvendig og mulig å gjennomføre.

Det offentlige er i besittelse av store mengder informasjon, som kan være grunnlag for nye verdiøkende tjenester og verdiskaping dersom betingelsene for viderebruk er gode. Dette er også bakgrunnen for et EU-direktiv om viderebruk av offentlige data. Dette direktivet skal implementeres i norsk rett i løpet av 2005. Regjeringen har også foreslått at Norge skal delta i det flerårige EU-programmet *eContentplus* (2005–2008).

2.1 Verdiskaping, innovasjon og omstilling

Næringslivet tilpasser og bruker kontinuerlig ny teknologi på ulike områder. Flere næringer er meget store brukere av IT. Tunge tjenesteytende næringer som varehandel, bank og reiseliv gjennomgår store omveltninger gjennom en digitaliseringsprosess der Norge er langt fremme i verdenssammenheng. Norge har dessuten en dynamisk informasjonssektor som fungerer som leverandør for resten av næringslivet.

Flere undersøkelser påpeker at kompetanseutfordringer er en viktig årsak til manglende omstilling i norske små og mellomstore bedrifter. BIT-programmet i regi av Innovasjon Norge er et eksempel på et program som har som mål å øke verdiskapingen i små og mellomstore bedrifter både i distriktene og i sentrale områder gjennom effektiv anvendelse av IT. Dette programmet vil bli videreutviklet.

Digital kompetanse er en sentral innsatsfaktor i mange sektorer i et innovasjonsrettet næringsliv. De siste årene har rekruttering av elever til IT-fag vært nedadgående. Regjeringens strategi for styrking av realfag (2002-2007) skal blant annet øke kompetansen og motivasjonen for realfag både hos elever, lærere, ledere, arbeidstakere og allmennheten.

Industrielle og offentlige forsknings- og utviklingskontrakter (IFU/OFU) gir teknologibedrifter økte muligheter. IT-relaterte produkter og tjenester utgjør en betydelig del av det totale kontraktsvolumet. En IFU-kontrakt er en forpliktende avtale mellom to bedrifter om å utvikle et nytt produkt, prosess eller tjeneste. OFU-kontrakter innebærer et forpliktende og målrettet samarbeid mellom næringslivet og en offentlig virksomhet. Gjennom aktiv bruk av OFU-ordningen kan offentlige virksomheter bidra til å bygge opp norsk næringslivs produktspekter og tekniske kompetanse og dermed gjøre bedriftene mer konkurransedyktige.

Regjeringens bredbåndspolitikken legger til grunn at det er markedsaktørene selv som ut fra tilbud og etterspørsel avgjør takten i bredbåndsutbyggingen. Den teknologiske utviklingen innenfor all type kommunikasjonsteknologi har gitt seg utslag i stadig fallende priser på nettverksutstyr, noe som medfører at det er lønnsomt å rulle ut bredbånd til områder av landet som tidligere ikke ble ansett for å være lønnsomme utbyggingsområder. Dette illustreres ved at den faktiske utbyggingen i alle år fra introduksjo-

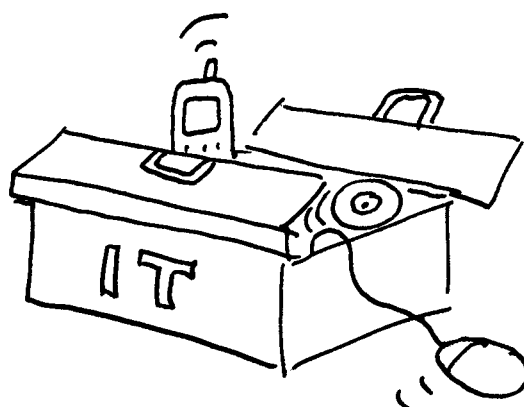
nen av bredbånd og frem til i dag har overskredet prognosene. I dag viser anslagene at ca. 90 prosent av Norges befolkning vil ha et markedsbasert bredbåndstilbud i løpet av 2005. I mars 2005 var bare 10 norske kommuner helt uten bredbånd. For minst 8 av disse foreligger det planer om etablering av bredbånd. Også når det gjelder faktisk bredbåndstilknypning ligger Norge godt an. I mars 2005 hadde 35 prosent av husholdningene bredbåndstilknypning. Bredbåndspolitikken har dermed vært en suksess.

Et viktig utviklingstrekk er utbyggingen som skjer i regi av energiselskapene. Denne utbyggingen øker bredbåndskningen og -kapasiteten og også i høy grad utsiktene til fremtidig infrastrukturkonkurransen. Dessuten skjer det en rask utvikling når det gjelder fremveksten av trådløse bredbåndsteknologier. Disse teknologiene er godt egnet for tynt befolkede områder. Det kan likevel finnes små lokalsamfunn som har for lite samlet etterspørsel til at markedet vil investere i infrastruktur for leveranse av nye tjenester. Regjeringen vil bidra gjennom Høykom og andre ordninger slik at alle får bredbåndstilbud uavhengig av bosted. Innen utgangen av 2007 skal det være etablert markedsbaserte bredbåndstilbud over hele landet.

Mål

- I løpet av 2009 skal alle bransjer og bedrifter som har nytte av kompetansetiltak for å utnytte innovasjonspotensialet i elektronisk forretningsdrift, ha tilbud om dette.*

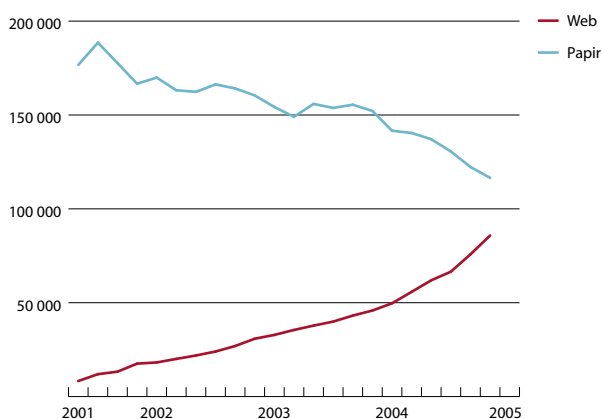
2.2 Digitale tjenester tilpasset næringslivets behov

Regjeringen vil at Norge skal være ledende internasjonalt når det gjelder å tilby elektroniske tjenester fra offentlig sektor. Dette bidrar til å forenkle bedriftenes hverdag og frigjør ressurser i bedriftene som kan brukes på verdiskaping.

Næringslivet skal få en felles portal for alle elektroniske tjenester fra offentlig sektor. Portalen skal utvikles med utgangspunkt i dagens Altinn. Altinn skal videreutvikles som et verktøy for å nå målsettingene om elektronisk kommunikasjon mellom det offentlige og bedriftene, og gi effektiviserings- og samordningsgevinster for både offentlig og privat sektor. Målet med en overordnet strategi for arbeidet med elektroniske tjenester rettet mot næringslivet er å sikre samordnede tjenester, redusert skjemavelde og at utviklingen er i samsvar med bedriftenes ønsker og behov.

Alle næringsdrivende som ønsker det, skal kunne få svar på søknader, vedtak og lignende gjennom en elektronisk «postkasse» i Altinn. Offentlige elektroniske tjenester skal tilpasses den enkelte bedrifts behov, herunder integreres med bedriftenes egne fagsystemer. I løpet av 2008 skal alle offentlige skjema være tilgjengelige elektronisk i et felles brukergrensesnitt. I 2008 skal all informasjon som dekker næringslivets behov for kunnskap om offentlige ordninger, regelverk osv. være tilrettelagt for enkelt søk/gjenfinning på nett. Informasjonen skal samordnes og koordineres slik at næringslivet lett kan finne frem til oppdatert og kvalitetssikret informasjon.

Antall innleverte merverdiavgiftrappoter per termin, papir og elektronisk
Kilde skattedirektoratet

Altinn

Altinn (www.altinn.no) skal gi den næringsdrivende:

- én inngangsport til alle offentlige tjenester
- én inngangsport til offentlig informasjon om plikter og rettigheter som gjelder for den enkelte bedrift
- ett sted for å fylle ut og sende inn alle lovpålagte skjema til det offentlige
- brukervennlige, fullverdige elektroniske tjenester
- tilgang til tjenester uten forkunnskap om hvordan det offentlige er organisert
- innsyn i opplysninger som er registrert om dem i offentlige registre
- postboks og arkiv for all kommunikasjon med det offentlige
- påminnelser om viktige frister

Mål

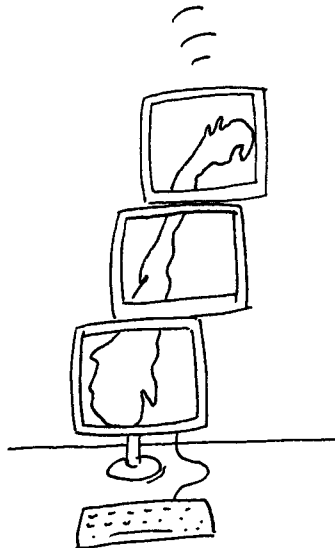
- I løpet av 2008 skal alle relevante interaktive tjenester for næringslivet være tilgjengelige gjennom tjenesteportalen Altinn.
- I løpet av 2008 skal 75 prosent av all innrapportering av de 15 mest brukte skjemaene foregå elektronisk til det offentlige. I løpet av 2008 skal minst 30 prosent av målgruppen for andre tilgjengelige elektroniske tjenester benytte seg av den elektroniske kommunikasjonsformen.
- I løpet av 2008 skal 70 prosent av næringslivet være fornøyd eller meget fornøyd med offentlige digitale tjenester.

2.3 Økt verdiskaping på grunnlag av offentlige data

Den europeiske innholdsindustrien utgjør om lag 430 milliarder euro, omtrent 5 prosent av EUs BNP.³ Det er antatt at 12–25 prosent av disse dataene kommer fra offentlig sektor. USA har

³ Pira, 2000

en lovgivning som i stor grad tillater både innsyn i og viderebruk av offentlig informasjon. Resultatet er nye bedrifter, økt verdiskaping og nye arbeidsplasser.

Regjeringen vil gjøre det enklere og rimeligere for norske bedrifter å få tilgang til offentlig innsamlet informasjon. I 2008 skal det ligge til rette for viderebruk og verdiskaping på grunnlag av offentlige informasjon innenfor alle sektorer, med en helhetlig og oversiktig prisingspolitikk. Innen utløpet av 2005 vil regjeringen fremme nye retningslinjer for når og hvordan offentlige virksomheter kan ta seg betalt for å tilby offentlige «data», enten det er kultur, forskning, kartdata eller meteorologisk informasjon. Regjeringen vil også legge til rette for virksom konkurranse ved å skille klart mellom når offentlig sektor opptre som produsent og tilrettelegger av data, og når offentlig sektor opptre som næringsdrivende. Regjeringen vil sikre at innbyggere og næringsliv får tilgang til langt mer gratis informasjon enn i dag. Hovedprinsippet skal være at offentlig informasjon som er offentlig finansiert, gjøres gratis tilgjengelig.

Kartdata og geografisk informasjon spiller en viktig rolle både i samfunnsplanlegging og for verdiskaping og utvikling av nye tjenester. Dette er et område hvor Norge ligger langt fremme internasjonalt. Informasjonen er i stor grad blitt overført til digital form, men den er ikke alltid tilgjengelig for alle eller lett å finne. For næringslivet ligger det betydelige verdiskapingsmuligheter i å

utvikle tjenester på grunnlag av geografisk informasjon. Selv om Norge allerede ligger i fremste rekke internasjonalt i elektronisk tilrettelegging av kart og geodata, skal mer geografisk informasjon gis til flere brukere på nye måter.

I offentlig sektor er det etablert et samarbeid om geografisk informasjon, kalt *Norge digitalt*. Regjeringen vil at alle offentlige virksomheter som har et geodataansvar eller er store brukere, skal medvirke til etablering, drift og vedlikehold av en felles nasjonal infrastruktur. Dataene skal være tilgjengelige på en lett og oversiktig måte. Avtaler for etablering og drift av *Norge digitalt* etableres i løpet av 2005. Allerede nå er betydelige dataserier klare for bruk i samarbeidet. Et viktig ledd i arbeidet er å få på plass nye virksomheter som tar i bruk geografisk informasjon og som lærer å koble egne data mot kart og andres data. Statens kartverk koordinerer arbeidet, mens statsaksjeselskapet Norsk Eiendomsinformasjon har ansvaret for distribusjon av data fra Norge digitalt til kommersielle aktører.

Mål

- *I løpet av 2008 skal det være iverksatt en helhetlig politikk som sikrer effektiv viderebruk av offentlige data for økt verdiskaping og utvikling av nye tjenester, med utgangspunkt i gratisprinsippet.*
- *I løpet av 2007 skal det være gjennomført en evaluering/rapportering av viderebruksdirektivets effekt på verdiskaping og konsekvenser for offentlige virksomheter.*
- *I løpet av 2007 skal enerettsavtaler om bruk av offentlige data som er i strid med EU-direktivet om viderebruk av offentlig sektors informasjon, være gjennomgått og endret.*
- *I løpet av 2005 skal statlige etater med geodataansvar og flest mulig kommuner være part i Norge digitalt og oppdatere sine data.*
- *I løpet av 2008 skal det finnes moderne elektroniske sjøkart som dekker hele norskekysten.*

Norge digitalt – geografisk informasjon på Internett

Offentlig sektor har et omfattende samarbeid om geografiske data som kalles *Norge digitalt*. *Norge digitalt* ble etablert i 2005, koordineres av Statens kartverk, og legger til rette for samspill av all geografisk informasjon som etableres i offentlig og privat regi. En betydelig mengde offentlig informasjon tilbys i dag gjennom samarbeidet. Sjøkart for hele norskekysten vil være tilgjengelig første halvår 2008. Omfattende etablering av grunddata på landsiden pågår, og svært mye vil være på plass innen 2010.

For næringslivet ligger det muligheter for betydelig verdiskaping ved å utvikle tjenester på grunnlag av geodata. (statkart.no, eiendomsinfo.no)

2.4 Elektroniske innkjøp bidrar til økt konkurranseevne

Ifølge Statistisk Sentralbyrå kjøper offentlig sektor årlig varer og tjenester for mer enn 240 milliarder kroner, inkludert egen forretningsdrift. Holdes forretningsdriften utenfor er tallet ca. 190 milliarder kroner, hvorav ca. 110 milliarder er produktinnsats eller innkjøp relatert til daglig drift. Slike driftsrelaterte innkjøp egner seg særlig godt for elektroniske anskaffelsesprosesser. Både offentlige oppdragsgivere og leverandører kan frigjøre store beløp til andre oppgaver ved å samhandle elektronisk, blant annet gjennom:

- › bedre innkjøpsstyring og leverandøroppfølging som gir bedre avtaler.
- › økt lojalitet til rammeavtaler som gir direkte og målbare besparelser.
- › økt kvalitet i hele innkjøpsprosessen som gir bedre ressursbruk.
- › mer effektive og enklere rutiner som gir mindre tid til administrasjon.
- › færre feil som gir reduserte kostnader.

Samlet vil dette bidra til økt konkurranse og reduserte kostnader for offentlige virksomheter, samtidig som profesjonelle og krevende offentlige kunder bidrar til å styrke konkurranseevnen for næringslivet.

Regjeringen vil at offentlige virksomheter organiserer og gjennomfører innkjøpsvirksomheten på en slik måte at de utnytter mulighetene som ligger i bruk av elektroniske innkjøpsprosesser og elektronisk fakturering. Det er viktig å få til endringer som raskt kan gi økonomiske gevinster. Doffin.no og ehandel.no. er eksempler på viktige elektroniske tjenestetilbud hvor næringslivet møter offentlige innkjøpere. Det er likevel behov for en målrettet innsats for å få offentlige virksomheter til å ta i bruk desentraliserte elektroniske innkjøp i langt større grad enn i dag. Nytt anskaffelsesregelverk, utvidet funksjonalitet for de elektroniske tjenestene og innføring av digital signatur vil gi enklere og kvalitativt bedre innkjøpsprosesser med større muligheter for alle leverandører til å kunne konkurrere om offentlige oppdrag. I tillegg vil en eventuell overgang til kun elektronisk fakturering til/fra det offentlige gi betydelige økonomiske gevinster, bl.a. gjennom reduserte transaksjonskostnader i alle ledd.

For å nå målsettingen om økt bruk av elektroniske innkjøp vil regjeringen utarbeide en egen handlingsplan med bl.a. satsing på tiltak for kompetanseutvikling i offentlige og private virksomheter, tiltak for organisasjonsmessig omstilling, samt innføring og bruk av nye rutiner, arbeidsmetoder og elektroniske støttesystemer.

Mål

- *I løpet av 2007 skal alle offentlige virksomheter ha målsettinger, strategi og planer for sine innkjøp som inkluderer bruk av elektroniske prosesser.*
- *I løpet av 2009 skal 25 prosent av volumet fra offentlige driftsinnkjøp være helt eller delvis skaffet tilveie gjennom konkurranser basert på elektroniske prosesser for samhandling med næringslivet.*

2.5 Vilje til forskning

Regjeringen vil at Norge skal være en nasjon som ligger i teten internasjonalt når det gjelder ny teknologi, kompetanse og kunnskap. IT er et prioritert område i norsk forskningspolitikk. Vi har forutsetninger for å bli en ledende forskningsnasjon. Det kreves en omfattende satsing der det fokuseres på informasjonsteknologi som et eget fagfelt, hvor det også tas hensyn til den store betydningen IT spiller innenfor andre fag- og teknologiområder.

Forskning og utvikling utføres på en rekke arenaer. Universiteter og høyskoler har et særlig ansvar for grunnforskning. Ny teknologi og nye ideer med næringspotensial utvikles i økende grad direkte fra slike grunnforskingsmiljøer. Forskningsinstituttene har et større ansvar for den anvendte forskningen og danner en kobling mellom de mer akademiske kunnskapsmiljøene og næringslivet. Forskning og utvikling foregår mye i regi av næringslivet selv. Dette gjelder særlig innenfor IT-området, som har en betydelig større andel privat finansiert forskning enn hva som er vanlig for annen forskning i Norge.

Regjeringen vil stimulere til at bedriftene forsker og samarbeider

VERDIKT

Norges forskningsråd har opprettet VERDIKT (Kjernekompetanse og Verdiskaping i IKT) som ett av syv store programmer. Den første utlysning av midler var våren 2005. Fokus er at norsk IT-forskning skal gjøre Norge ledende i utvikling av kunnskap for innovasjon og samhandling i et IT-basert trådløst nettverkssamfunn. Kunnskapen skal utnyttes til økt verdiskaping og livskvalitet. Inkludert løpende prosjekter, vil programmet ved oppstart overstige 120 millioner kroner per år, tilsvarende omtrent halvparten av Forskningsrådets IT-midler.

der mer om forskning enn det de ville ha gjort om bedriftene bare la bedriftsøkonomisk lønnsomhet til grunn. Dette fordi den samfunnsøkonomiske lønnsomheten av investeringer i forskning og utvikling ofte vil være høyere enn den bedriftsøkonomiske lønnsomheten. St.meld. nr. 20 (2004-2005) *Vilje til Forskning* signaliserer flere ordninger som kan bidra til dette. Regjeringen vil etablere Sentre for forskningsdrevet innovasjon. Videre etableres regionale innovasjonssentra for å styrke og videreutvikle regionale bedrifts- og kunnskapsmiljøer med internasjonalt fokus og potensial. Sentrene skal stimulere nettverk og kompetanse i forpliktende samarbeid mellom regionale forskningsinstitusjoner, næringsliv og myndigheter med utgangspunkt i regionenes forutsetninger og behov. Norges forskningsråd skal etablere syv store programmer, herunder VERDIKT – Kjernekompetanse og verdiskaping i IKT.

Forskningsrådet er også i ferd med å gjennomgå sine innovasjonsrettede virkemidler, blant annet for å bidra til bedre samspill mellom forskningsinstitusjonene og næringslivet. IT-orientert næringsliv har i stor grad benyttet seg av Skattefunn-ordningen – skattefradrag for kostnader til forskning og utvikling.

På et forskningstungt område som IT, er det nødvendig at både næringslivet og forskningsinstitusjonene samarbeider internasjonalt for å dele risikoen og kostnadene ved store forskningsinvesteringer. Det er også viktig for å være i stand til å hente inn resultater fra forskning i andre land. Det kanaliseres betydelige forskningsbevilgninger gjennom EU. EU utgjør en meget viktig

arena for testing og forbedring av forskningsmiljøenes kvalitet ved at resultatene synliggjøres i konkurranse med andre europeiske forskningsmiljøer. EU skal vedta et nytt rammeprogram for perioden 2007-2013. Rammeprogrammet viderefører i stor grad innretningen på tidligere rammeprogram, både når det gjelder faglig innhold og samarbeidsformer. IT vil også i fremtiden være et av de sentrale tematiske områdene i EUs forskningsinnsats.

Mål

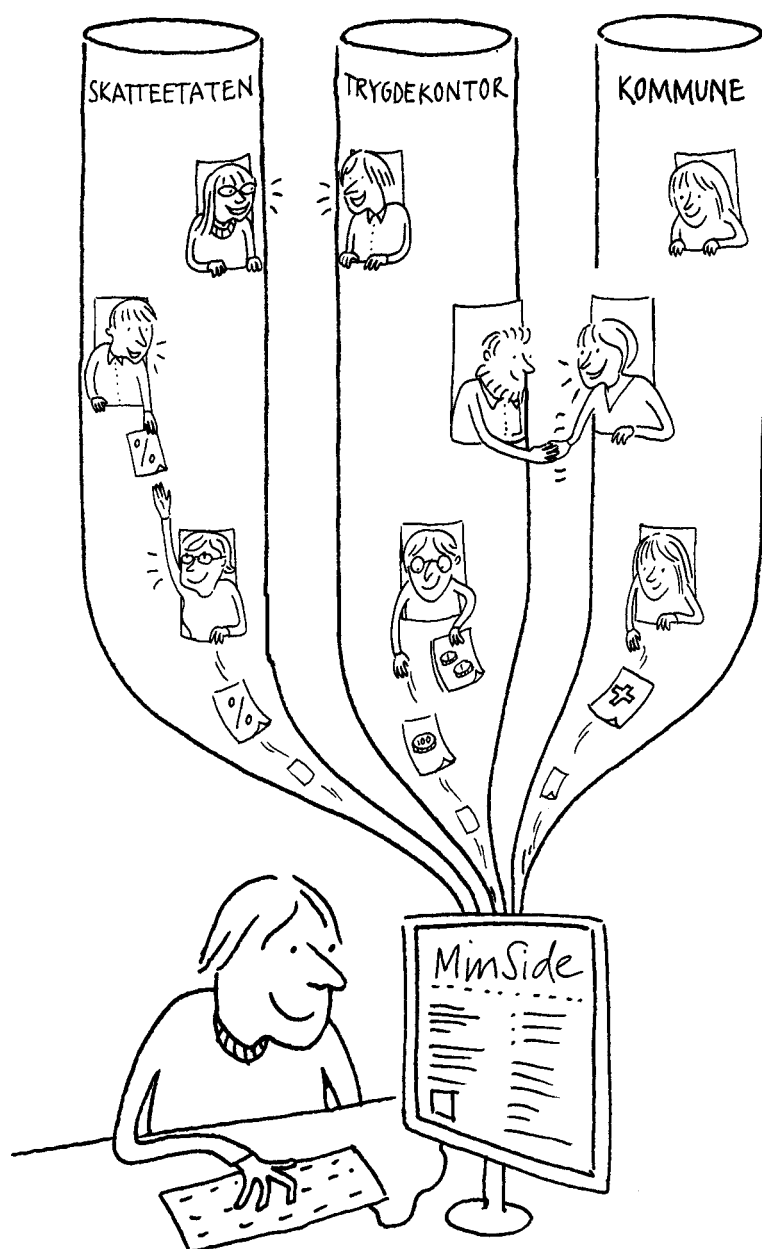
- Innen 2010 skal den samlede forskningsinnsatsen øke til 3 prosent av BNP, hvorav 1 prosentpoeng fra offentlige kilder. For å heve Norge til en ledende forskningsnasjon har regjeringen i *Forskningsmeldingen*⁴ foreslått at den samlede forskningsinnsatsen øker.
 - Med det store VERDIKT-programmets fokus på det trådløse samfunn skal forskning innen følgende hovedområder prioriteres:
 - Brukergrensesnitt, informasjonsforvaltning og programvareteknologi
 - Kommunikasjonsteknologi og infrastruktur
 - Sikkerhet, personvern og sårbarhet
 - Samfunnsmessige, økonomiske og kulturelle utfordringer
 - Samfunnsmessige, økonomiske og kulturelle utfordringer
 - I perioden frem til 2009 skal den norske andelen av IT-relaterte EU-prosjekter økes til og helst overstige størrelsen på det norske økonomiske bidraget.

⁴ St.meld. nr. 20 (2004-2005) *Vilje til forskning*.

En samordnet og brukertilpasset offentlig sektor

Det skal ikke være tvil om hvem
offentlig sektor er til for!

3. En samordnet og brukertilpasset offentlig sektor

Regjeringen har to overordnede mål for moderniseringsarbeidet: Å gjøre borgernes møte med det offentlige enklere og å frigjøre ressurser for å styrke velferdstilbudet. IT er et kraftfullt verktøy for å nå disse målene.

I løpet av de siste femten årene har offentlig sektor digitalisert registre, arbeidsprosesser og tjenesteleveranser. Dette har på flere områder fremskaffet norske løsninger i verdensklasse. Eksempler på dette er elektronisk selvangivelse og samordnet opptak til høyere utdanning. Gjennom en strategisk og koordinert satsing på IT-politikk skal gevinstpotensialet i offentlig sektor utnyttes enda bedre.

De viktigste utfordringene som offentlig sektor står overfor, er:

- › å skape en enklere hverdag for innbyggere og bedrifter
- › bedre digital samhandling mellom offentlige virksomheter på tvers av forvaltningsnivåer
- › økt brukertilpassning, standardisering og samordning
- › økt kompetanse blant offentlige ledere og medarbeidere om de muligheter teknologi gir for bedre tjenester og omstilling av arbeidsprosesser
- › realisering av gevinster knyttet til bruk av IT

Visjoner og muligheter

Informasjonsteknologi åpner for nye muligheter til å presentere det offentlige tjenestetilbudet helhetlig, på tvers av virksomheter, sektorer og forvaltningsnivåer. Internett er en viktig kanal for å møte behovene til innbyggere som forventer å få utført offentlige tjenester enklere og som er motivert til å være selvbetjente. Kjennskap til hvordan det offentlige organiserer seg, skal ikke være nødvendig for å få enkel tilgang til de tjenestene vi ønsker og har krav på.

En av hovedutfordringene både for statlig og kommunal sektor, er å nå helt ut til brukerne med tilbud om elektroniske tjenester, slik vi ser det i privat sektor for banktjenester, kjøp av flyreiser og annen elektronisk handel. Brukstall for både elektronisk selvangivelse og Altinn viser at brukerne venter på og tar i bruk elektroniske tjenester.

En annen hovedutfordring er knyttet til utvikling av et effektivt

samspill mellom offentlige etater. Flere studier, blant annet to ulike landgjennomganger fra OECD, viser at Norge må utvikle et mer forpliktende samspill mellom offentlige aktører. Det gjelder felles tilgang til tjenester, datautveksling, enhetlige registre, felles begrepsbruk og tekniske plattformer som gjør det mulig for systemer å «snakke sammen».

Høykom-programmet

Regjeringens Høykom-program har som mål å øke kompetansen om og bruken av bredbåndsbaserte tjenester, for å stimulere til økt bruk og etterspørsel etter bredbåndstjenester. Dette betyr mer innovasjon i offentlig sektor og en effektivisering og modernisering av offentlig forvaltning og tjenesteyting. Programmet har bidratt sterkt til at virksomheter innen skolesektoren, helse- og sosialsektoren og øvrig kommunal forvaltning har tatt i bruk bredbånd og utviklet nye og forbedrede tjenester for pasienter, elever, næringsliv og publikum. Høykom-programmet er videreført for tre nye år fra 2005. (hoykom.no)

Regjeringen har som mål at omstillingsprosesser i løpet av de neste ti årene vil resultere i at offentlig sektor har tilpasset seg og utnyttet bruken av teknologi. Samtidig skal kvaliteten på tjenestene forbedres gjennom elektronisk forvaltning som hovedgrenseflate mot innbyggere og næringsliv. For å oppnå dette må vi stille krav til offentlig sektor, blant annet om økt samordning mellom ulike virksomheter. Dette potensialet er synlig ikke minst innenfor helsesektoren, hvor hver pasient er avhengig av at aktørene i sektoren samarbeider tett på tvers av virksomhetsgrenser og forvaltningsnivå og utgjør en sammenhengende behandlingsskjede.

Innenfor nettbasert tjenesteproduksjon vil regjeringen tilrettelegge for interaktive tjenester og økt elektronisk dialog. Et viktig prinsipp er at alle offentlige interaktive digitale tjenester som retter seg mot innbyggerne, skal tilbys gjennom innbyggerportalen MinSide (jf. kapittel 1.3). Når en etat utvikler sine digitale tjenester rettet mot innbyggerne og tilbyr disse tjenestene på sin hjemmeside, så skal tjenestene også være tilrettelagt og tilgjengeliggjort gjennom MinSide. Digitale tjenester fra det offentlige til næringslivet, skal finnes i portalen Altinn (jf. kapittel 2.2).

3.1 Digital samhandling i offentlig sektor

IT-arkitektur er fellesbegrepet som brukes om prinsippene og rammene for elektronisk samhandling. Det handler om hvordan arbeidsprosessene organiseres, hvilke begreper som brukes og om tekniske grensesnitt og systemer for bearbeiding og overføring av data. En velfungerende IT-arkitektur er en forutsetning for samspill mellom viktige registre. Det er også en forutsetning for at offentlig sektor skal kunne levere bedre digitale tjenester.

Arkitekturarbeidet fokuserer generelt på samspill, særlig mellom virksomheter, nasjonalt og internasjonalt, men også mellom IT-systemer i den enkelte virksomhet. Arkitekturarbeidet skal bidra til:

- › bedre og mer sammenhengende digitale tjenester for innbyggere og næringsliv, på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.
- › bedre kvalitet og utnyttelse av felles grunndata for forvaltning og næringsliv
- › kostnadseffektivitet i offentlig sektor
- › større konkurranse og mangfold i leverandørmarkedet

Koordineringsorganet for eForvaltning

Koordineringsorganet, etablert i desember 2004, er et rådgivende organ under Moderniseringsdepartementet. Det består av lederne i 14 statlige virksomheter samt 2 representanter fra kommunesektoren, og ledes av moderniseringsministeren. Arbeidet skal på overordnet nivå sørge for elektronisk samhandling innenfor og med offentlig sektor for å bidra til flere og bedre brukerrettede tjenester, kunnskaps- og næringsutvikling og bedre bruk av offentlige ressurser.

Det er en utfordring å sikre nødvendig fleksibilitet i offentlige løsninger samtidig som arkitekturen skal være robust over tid. Forprosjektrapporten *Arkitektur for elektronisk samhandling i offentlig sektor*, avgitt i juni 2004, markerte starten på et langsiktig arbeid i samsvar med målene ovenfor. Utvikling av brukerorienterte tjenester skal fortrinnsvis skje gjennom en tjenesteorientert arkitektur. Det innebærer at IT-løsningene leveres i uavhengige moduler som kan brukes på tvers av avdelinger og organisasjoner. Hver modul gir et klart definert sett med tjenester til systemet som helhet.

Effektivt samspill mellom offentlige registre er avgjørende for samordning av brukertjenester. For å få til det er det behov for innsats på mange felt, bl.a. begrepsdefinisjoner, åpenhet mellom tekniske plattformer og systematisk ivaretagelse av personvern hensyn.

Den nye arbeids- og velferdsforvaltningen med samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten i kommunene vil være en viktig oppgave de kommende år. Utfordringene er særlig store med hensyn til å få et godt samspill mellom statlige og kommunale IT-løsninger.

Regjeringen vil bruke IT aktivt som et virkemiddel for å skape forbedringer for pasienter og pleietrengende. Det vil dessuten legge grunnlag for mer effektiv ressursutnyttelse. Gjennom den nasjonale strategien for IT-utvikling i helse- og sosialsektoren, S@mspill 2007, skal bruken av Norsk helsenett utvides, og flere aktører skal knyttes til nettet.

S@mspill 2007

S@mspill 2007 er den nasjonale strategien for IT-utvikling i helse- og sosialsektoren. Visjonen er at pasientenes møte med tjenestene skal oppleves som helhetlige, uavhengig av nivå. Strategien omfatter et «kommuneprogram» hvor seks kommunale fyrtårn følges over tre år. Fyrtårnene skal bidra til en samordnet utvikling av elektronisk samarbeid mellom kommunal helse- og sosialtjeneste og spesialisthelsetjenesten. Prosjektene skal virke stimulerende gjennom å synliggjøre muligheter og dokumentere gevinster.

Elektronisk ID og elektronisk signatur er nødvendige forutsetninger for økt bruk av elektroniske tjenester som krever at kommunikasjonsparter identifiserer seg, binder seg til kommunikasjonens innhold på en måte som kan spores, eller som trenger konfidensialitetsbeskyttelse. Det er vokst frem et marked for slike løsninger (PKI) i Norge. Markedet er foreløpig lite modent, ved at det er for få brukere som har en eID i dag, og det er for få elektroniske tjenester der slike IDer kan brukes. I mellomtiden løser både offentlige og private tilbydere av elektroniske tjenester sine sikkerhetsbehov med mange ulike løsninger. Resultatet er en u håndterlig mengde ID, passord o.l. for brukerne.

Bruk av standardisert elektronisk signatur åpner for å digitalisere en mengde offentlige tjenester. Brukerne kan gjenbruke én og samme ID mot mange tjenester. Dette gir forenkling og økt effektivitet for den enkelte i samhandling med det offentlige.

Brønnøysundregistrene skal på vegne av staten og KS, forvalte en rammeavtale om bruk av tjenester fra en felles sikkerhetsportal for offentlig sektor. Formålet med sikkerhetsportalen er å gjøre det enkelt for offentlige virksomheter som ønsker å tilby digitale tjenester, å løse identifikasjons- og signeringsproblemet overfor bedriftene og innbyggerne. Brukerne skal kunne benytte sin eID mot offentlige elektroniske tjenester. Portalen skal tilbys av en kommersiell aktør, og den skal integrere eID og e-signaturløsninger i markedet, som er godkjente for bruk i kommunikasjon med og i offentlig sektor. Aktørene i markedet skal sørge for utrulling av eID og e-signatur til brukere.

Bruk av sikkerhetsportalen er obligatorisk for statlige virksomheter og anbefales for kommunene. Innen utgangen av 2006 skal det utarbeides ordninger som bidrar til at offentlige brukersteder tar i bruk sikkerhetsportalens tjenester og integrerer disse i digitale tjenester. Det skal tilrettelegges for offentlige registreringsordninger som støtter opp under markedsløse leverandørenes distribusjon av eID til publikum og næringsliv.

Elektroniske signaturer for virksomheter gir nye muligheter for å gå over til elektronisk kommunikasjon, både internt i offentlig sektor, og mellom bedrifter som ønsker å kommunisere sikkert på nett. En virksomhetsportal kan benyttes av bemyndigede personer til det meste av elektronisk kommunikasjon og dokumentutveksling mellom virksomheter. Virksomhetssignaturer eliminerer behovet for at alle offentlige ansatte skal ha personlig signatur. Tilgang på virksomhetssignaturer vil gjøre det mulig å gå over til «papirløs» forvaltning i staten i løpet av de nærmeste to år. Dette fordrer imidlertid økt tempo i overgangen til elektroniske arkiv og saksbehandlingssystemer og at leverandørene av slike systemer tilbyr nødvendig integrasjon av eID og virksomhetssignaturer. En sentral rammeavtale om virksomhetssignatur og signaturer for ansatte skal gjøre det mulig å enkelt og effektivt integrere slike løsninger i offentlige saksbehandlingssystemer.

Mål

- *I perioden frem til 2009 skal det legges til rette for digital samhandling i offentlig sektor slik at*
 - *all ikke-sensitiv, formell kommunikasjon mellom offentlige virksomheter i hovedsak skal skje elektronisk. Som et første skritt skal departementene gjennomføre dette senest i løpet av 2007.*
 - *alle offentlige virksomheter skal ha innført elektronisk støttet saksbehandling og tatt initiativ til etablering av elektronisk arkiv*
 - *alle offentlige virksomheter har tatt i bruk eID og eSignatur for alle relevante tjenester.*

3.2 Bruk av åpne IT-standarder og åpen kildekode

For å få til brukerrettede tjenester via Internett eller andre elektroniske kanaler, må løsningene kunne virke sammen. Standardisering, spesielt innenfor kommunikasjon og datautveksling, er viktig for å få til økt elektronisk samhandling. Offentlige virksomheter skal bruke åpne standarder i sine IT- og informasjonssystemer. Avvik fra dette skal begrunnes. Der det er behov for å fastsette tverrgående standarder for hele eller deler av offentlig forvaltning, såkalte forvaltningsstandarder, skal de baseres på åpne standarder. Det skal etableres forvaltningsstandarder for bl.a. utveksling og presentasjon av tekstlige dokumenter. Standardene skal inneholde krav til tegnsett som dekker de offisielle språk i Norge (norsk og samisk).

Det gjøres nærmere vurdering av hvordan bruk av forvaltningsstandarder skal fremmes gjennom regelverk, veiledninger eller på annen måte. For viktig fellesinformasjon i offentlig sektor skal begreper og innholdsstruktur defineres.

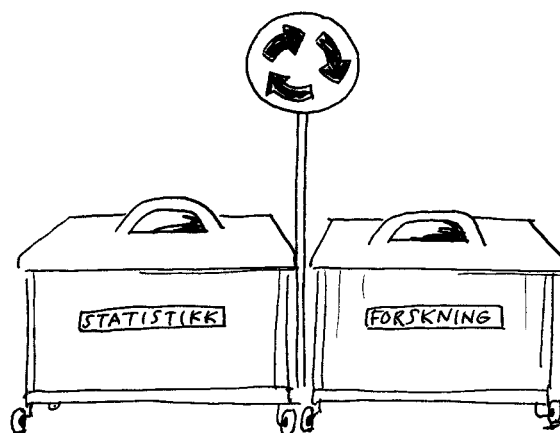
I et samordnet IT-arkitektur og -standardiseringsarbeid vil vedlikehold av anbefalinger på dette området være viktig. Det er behov for et fagmiljø som kan utvikle og vedlikeholde anbefalinger og forvaltningsstandarder. Fagmiljøet må samarbeide nært med de offisielle standardiseringsorganer som Standard Norge, og med øvrige standardiseringsmiljøer i Norge. Innen utgangen av 2005 skal det foreligge en beslutning om hvordan arbeidet med forvaltningsstandarder i offentlig sektor skal organiseres.

Det skal gjennomføres tiltak for å utvikle kompetansen i offentlig sektor om bruk av åpen kildekode. Det skal utvikles en anbefaling om bruk av åpen kildekode i offentlig sektor i 2005. Alle virksomheter i offentlig sektor skal innen utgangen av 2006 utarbeide planer for bruk av åpen kildekode.

Mål

- *I løpet av 2009 skal alle nye IT- og informasjonssystemer i offentlig sektor bruke åpne standarder.*
- *I løpet av 2006 skal det være etablert et sett av forvaltningsstandarder for data- og dokumentutveksling.*
- *I løpet av 2006 skal alle virksomheter i offentlig sektor ha innarbeidet i aktuelle plandokumenter hvordan de skal gjøre bruk av åpne standarder, tjenesteorientert arkitektur og åpen kildekode.*
- *I løpet av 2008 skal data og dokumentutveksling i offentlig sektor tilfredsstillende forvaltningsstandardene.*
- *I løpet av 2008 skal alle offentlige skjema bygge på felles brukergrensesnitt.*

3.3 Sikre gevinstrealisering og nye måter å arbeide på

Målet med digitalisering og modernisering av offentlig sektor er å gi bedre tjenester til innbyggerne og bedriftene. Gevinstene kan være av både kvantitativ og kvalitativ karakter. De knytter seg ofte til nye og forbedrede tjenester, for eksempel gjennom kortere saksbehandlingstid, mindre feil i saksbehandlingen, økt brukertilfredshet, og økt motivasjon blant medarbeidere der digitaliseringsprosjekter er gjennomført. Erfaring viser at de største gevinstene sjelden kommer som følge av digitaliseringen i seg selv, men som en følge av de organisasjons- og endringsprosesser digitaliseringen muliggjør.

Offentlige ledere skal gå foran og sikre at virksomhetene tar i bruk mulighetene. Digital ledelse må bli en integrert del av lederrollen i det offentlige. Det er avgjørende at så vel toppledelse som øvrige ledere i offentlige virksomheter arbeider målrettet med å utnytte digitalisering i strategisk virksomhetsstyring. Det innebærer at virksomhetene må utarbeide konkrete strategier for hvordan medarbeidere skal gjøres i stand til å utnytte digitale virkemidler. Ikke minst må ledere og ansatte ha nødvendig kompetanse. Det gjelder både ved tilsetning av nye ledere og for personer som innehar lederstillinger i dag.

Mange av forutsetningene for å ta ut gevinster av IT-investeringer i Norge er på plass. Likevel er det et gjennomgående behov for et forsterket resultat- og gevinstfokus i offentlige IT-prosjekter. Det stilles i dag ikke spesielle krav til statlige virksomheter om rapportering av forventede gevinster og kostnader. Regjeringen vil bedre kontrollen over ressursbruken i prosjektene og sikre at forventede gevinster faktisk blir realisert.

Regjeringen vil utvikle metoder og verktøy for målrettet gevinstrealisering i statlige virksomheter. Gode samfunnsøkonomiske analyser skal ligge til grunn før store IT-prosjekter igangsettes, og igangsatte prosjekter skal evalueres basert på presise indikatorer og stabile og forutsigbare ordninger for jevnlig rapportering. Dette vil synliggjøre fremdrift og avdekke forbedringsområder.

I offentlig sektor ligger det betydelige muligheter for å hente ut gevinster av IT, men det er ofte mangelfull kunnskap om hvordan gevinster fra IT-prosjekter kan realiseres. Gevinstrealisering er avhengig av flere faktorer, blant annet organisasjonsendringer,

rutiner og holdningsendringer. Eksempelvis er kommuner og fylkeskommuner komplekse organisasjoner med et stort antall oppgaver og tjenester. Friggjøring av ressurser på ett område kan som regel umiddelbart omsattes i økt innsats eller kvalitativt bedre tjenester på andre områder. Regjeringen vil bidra til å løfte frem og synliggjøre offentlige digitaliseringsprosjekter som dokumenterer hvordan man har lyktes i å iverksette og ta ut gevinster av IT-løsninger. Disse prosjektene har stor overføringsverdi, og det skal løpende presenteres funn fra denne type prosjekter.

Mål

- *I løpet av 2009 skal minst 75 prosent av offentlige virksomheter oppgi og kunne dokumentere at digitaliseringsprosjekter har bidratt til omlegging og forenkling av arbeidsrutiner.*
- *I løpet av 2009 skal samlet oppgavebyrde for næringslivet knyttet til innrapportering være redusert med 300 årsverk sammenlignet med 2004.*

Samlet oversikt over målene i eNorge 2009 – med beskrivelse av nåsituasjonen

1.1 Digital deltakelse for alle

- I løpet av 2007 skal det være etablert ordninger som sikrer at alle som ikke selv har tilgang til Internett, har tilbud om å få utført tjenester på nett i sitt nærmiljø.
- I løpet av 2007 skal 80 prosent av offentlige nettsteder oppfylle Norge.no's kvalitetskriterier for tilgjengelighet.

Om nåsituasjonen

Tilgang:

Internetttilgang alle: 83 prosent
Internetttilgang 13-19 år: 97 prosent
Internetttilgang 20-39 år: 90 prosent
Internetttilgang 40-59 år: 88 prosent
Internetttilgang 60 år +: 48 prosent

(TNS Gallup april 2005)

Tilgang til PC og Internett via offentlige kontorer:

99 prosent av kommunene har bibliotek med PC og nettilgang for publikum. 650 av landets 890 bibliotekfilialer har PC og nettilgang for publikum.

(Forum for kommunale servicekontor, FOSK, ABM utvikling 2003)

Tilgjengelighet (bl.a. for funksjonshemmede):

I 2004 oppfylte 7 prosent av offentlige nettsteder Norge.no-kriteriene for tilgjengelighet.

(Norge.no 2004)

1.2 Digital kompetanse

- Grunnleggende digitale ferdigheter er viktig både for å hindre utstøting fra arbeidslivet og for å gjøre det lettere å komme tilbake i arbeid. Som et ledd i videreutviklingen av IA-avtalen vil regjeringen samarbeide med partene i arbeidslivet om tiltak for å forhindre at mangel på grunnleggende digitale ferdigheter i jobbsituasjonen fører til tidlig utstøting fra arbeidslivet. Digital kompetanseutvikling vil også bli benyttet av arbeids- og velferdsforvaltningen som kvalifiseringstiltak der mangel på slik kompetanse hindrer de prioriterte gruppene i arbeidsmarkedspolitikken i å komme tilbake i arbeid.
- I løpet av 2008 skal digital kompetanse stå sentralt i utdanning og opplæring med vekt på:
 - IT som læringsverktøy: Elever og studenter skal kunne utnytte IT på en sikker, fortrolig og kreativ måte for å utvikle de kunnskaper og ferdigheter de trenger som fullverdige deltakere i samfunnet.

- Bruk av IT i fagene: IT skal være integrert i alle fag gjennom læreplaner og som del av vurderingssystemet der dette er relevant.
- Digitale ferdigheter: Det skal utvikles metoder og verktøy for å vurdere og måle elevers og studenters digitale kompetanse, for å sikre at elever og studenter oppnår tilfredsstillende digital kompetanse.

Om nåsituasjonen

Undersøkelser om AFP-ordningen: Ca. 20 prosent oppgir at innføring av ny teknologi på arbeidsplassen er viktigste årsak til tidlig pensjonering.

(FAFO 2002)

Kompetanse:

Bruk av digitale verktøy er vektlagt som en basisferdighet i nye læreplaner.

PC-dekning:

Grunnskolen: 6,5 elever per PC
Videregående: 3,0 elever per PC

(SSB/KOSTRA oktober 2004)

PC-bruk: Bruk av PC og Internett i samfunnsfag:

Grunnskole 7-9 klasse:

Bruker aldri: 35 prosent
Bruker sjeldnere enn ukentlig: 44 prosent
Bruker ukentlig eller oftere: 21 prosent

VK1:

Bruker aldri: 15 prosent
Bruker sjeldnere enn ukentlig: 26 prosent
Bruker ukentlig eller oftere: 59 prosent

(ITU Monitor 2005, foreløpige tall)

1.3 Digitale tjenester til innbyggerne

- I løpet av 2009 skal alle relevante interaktive tjenester som har innbyggerne som målgruppe, være tilgjengelige gjennom innbyggerportalen MinSide.
- Alle nye interaktive tjenester som har innbyggerne som målgruppe, skal utvikles slik at de kan være tilgjengelige gjennom innbyggerportalen MinSide fra det tidspunkt de lanseres.
- Målgruppens utnyttelse av elektroniske tjenester skal følges nøye. For store volumtjenester (for eksempel skatt, samordnet opptak til høyere utdanning mv.) skal minst 75 prosent av målgruppen benytte de elektroniske tjenestene i 2009.

- I 2009 skal 80 prosent av brukerne av offentlige digitale tjenester være fornøyd eller meget fornøyd med tjenestene.

Om nåsituasjonen

Interaktive tjenester for innbyggerne:

MinSide lanseres innen utløpet av 2005 med følgende tjenester: eiendomsinformasjon, bytte av fastlege, bestilling av helsetrygdkort, reservasjon mot direkte reklame, oversikt over «mine kjøretøy» med dato for siste og neste periodiske kontroll, flyttemelding, endring av skattekort, tjenester fra Statens lånekasse for utdanning.

Bruk av offentlige elektroniske tjenester:

55 prosent leverte selvangivelsen elektronisk i 2005
92 prosent leverte søknader om studieplass over nett
ca. 90 prosent ønsker svar på studieplass over nett
(Skatteetaten 2005, Samordna opptak 2005)

Tilfredshet med offentlige digitale tjenester:

72 prosent av dem som har brukt offentlige digitale tjenester er svært fornøyd eller meget fornøyd.
(TNS Gallup juni 2005)

1.4 Digitale rettigheter

- I løpet av 2007 skal hver enkelt innbygger selv kunne velge om henvendelser fra og kommunikasjon med det offentlige skal skje elektronisk.
- I løpet av 2009 skal det være foretatt en helhetlig gjennomgang av åndsverkslovgivningen. En naturlig del av dette arbeidet vil være å vurdere praktiseringen av regelverket rundt kopiering, spredning og tekniske beskyttelsessystemer knyttet til digitalt innhold.
- I løpet av 2009 skal offentlige virksomheter ha lagt til rette for elektronisk uthenting av egen personinformasjon på en enkel og sikker måte.

Om nåsituasjonen

Bruk av offentlige netjtjenester:

47 prosent av Internettbrukerne sier ja til å benytte digitale tjenester neste gang de er i kontakt med det offentlige.
88 prosent av Internettbrukerne hadde siste år brukt en digital offentlig tjeneste
68 prosent av Internettbrukerne ønsker å benytte en valgfri e-post-adresse for all kommunikasjon med det offentlige.

Innsyn i egne data i offentlige registre:

I 2004 fikk Datatilsynet 235 henvendelser om innsyn, retting og sletting av informasjon i offentlige registre.

88 prosent er interessert i enkel tilgang til personlige data hos offentlige instanser.

(Datatilsynet 2005, TNS Gallup juni 2005)

1.5 Digital tilgang til kunnskap og kultur

- I løpet av 2007 skal det foreligge en strategi som legger til rette for ordninger som gir tilgang til kulturarven, blant annet film, litteratur, museums- og arkivsamlinger, faglitterære kunnskapskilder og nasjonale arkiver for lyd og bilde. Strategien skal utformes på grunnlag av opphavsrettslige avtaler og personvernregler.
- I løpet av 2009 skal det være etablert ordninger som sikrer nettilgang til kulturarven og kunnskaps- og opplevelseskilder for utdanningsinstitusjoner og innbyggere generelt.

Om nåsituasjonen

Tilgang til kulturarven:

75 prosent av Internettbrukerne sier at digital tilgang til museer, arkiver, samlinger, faglitterære kunnskapskilder er svært / ganske interessant.

(TNS Gallup juni 2005)

2.1 Verdiskaping, innovasjon og omstilling

- I løpet av 2009 skal alle bransjer og bedrifter som har nytte av kompetansetiltak for å utnytte innovasjonspotensialet i elektronisk forretningsdrift, ha tilbud om dette.

Om nåsituasjonen

IT-kompetanse og elektronisk forretningsdrift:

BIT-programmet i Innovasjon Norge er et samarbeidsprosjekt for kompetanseheving når det gjelder utnyttelse av IT i små og mellomstore bedrifter. Siden 1997 er det gjennomført 460 pilotprosjekter med 250 pilotbedrifter i 20 bransjer. Erfaringene er spredt til mer enn 3000 bedrifter.

(BIT-programmet, Innovasjon Norge)

2.2 Digitale tjenester tilpasset næringslivets behov

- I løpet av 2008 skal alle relevante interaktive tjenester for næringslivet være tilgjengelige gjennom tjenesteportalen Altinn.
- I løpet av 2008 skal 75 prosent av all innrapportering av de 15 mest brukte skjemaene foregå elektronisk til det offentlige. I løpet av 2008 skal minst 30 prosent av målgruppen for andre tilgjengelige

elektroniske tjenester benytte seg av den elektroniske kommunikasjonsformen.

- I løpet av 2008 skal 70 prosent av næringslivet være fornøyd eller meget fornøyd med offentlige digitale tjenester.

Om nåsituasjonen

Tilgang til tjenester for næringslivet

AltInn, skjemaer og innsendinger:

80 skjemaer tilgjengelige i dag. Ca. 670 skjemaer er aktuelle

Elektronisk levering:

Aksjonærregisteroppgaven: 62 prosent i 2005, 36 prosent i 2004.

Momsrapportering: 46 prosent første termin 2005.

Selvangivelse for næringsdrivende: Ca. 60 prosent i 2005, ca. 40 prosent i 2004

2.3 Økt verdiskaping på grunnlag av offentlige data

- I løpet av 2008 skal det være iverksatt en helhetlig politikk som sikrer effektiv viderebruk av offentlige data for økt verdiskaping og utvikling av nye tjenester, med utgangspunkt i gratisprinsippet.
- I løpet av 2007 skal det være gjennomført en evaluering/rapportering av viderebruksdirektivets effekt på verdiskaping og konsekvenser for offentlige virksomheter.
- I løpet av 2007 skal enerettsavtaler om bruk av offentlige data som er i strid med EU-direktivet om viderebruk av offentlig sektors informasjon, være gjennomgått og endret.
- I løpet av 2005 skal statlige etater med geodata-ansvar og flest mulig kommuner være part i Norge digitalt og oppdatere sine data.
- I løpet av 2008 skal det finnes moderne elektroniske sjøkart som dekker hele norskekysten.

Om nåsituasjonen

Tilgang til offentlige innholdsdata:

Den europeiske innholdsindustrien utgjør ca. 5 prosent av EUs BNP. 12-25 prosent av dataene kommer fra offentlig sektor.

Geografiske data, inklusive meteorologiske data, utgjør den største delen av offentlige investeringer av offentlig informasjon, etterfulgt av kulturell informasjon (Pira 2000).

Det pågår kartlegging av verdiskapingspotensialet av offentlig sektors informasjon. EU ferdigstiller i 2006 en «benchmark-studie» som skal måle gjenbruk av offentlig sektors informasjon i EU og Norge.

(www.mepsir.org)

2.4 Elektroniske innkjøp bidrar til økt konkurransevne

- I løpet av 2007 skal alle offentlige virksomheter ha målsettinger, strategi og planer for sine innkjøp som inkluderer bruk av elektroniske prosesser.
- I løpet av 2009 skal 25 prosent av volumet fra offentlige driftsinnkjøp være helt eller delvis skaffet tilveie gjennom konkurranser basert på elektroniske prosesser for samhandling med næringslivet.

Om nåsituasjonen

Markedsplassen for offentlig elektronisk handel, eHandel.no, etablert 2002 (www.ehandel.no)

Samlet omsetning siste 12 mnd (per juni 2005) ca. 500 millioner kr. 7 av de 8 største kommunene er med, 26 kommuner totalt per juni 2005. Store helseforetak er på vei inn.

2.5 Vilje til forskning

- Innen 2010 skal den samlede forskningsinnsatsen øke til 3 prosent av BNP, hvorav 1 prosentpoeng fra offentlige kilder. For å heve Norge til en ledende forskningsnasjon har regjeringen i Forskningsmeldingen foreslått at den samlede forskningsinnsatsen øker.
- Med det store VERDIKT-programmets fokus på det trådløse samfunn skal forskning innen følgende hovedområder prioriteres:
 - Brukergrensesnitt, informasjonsforvaltning og programvareteknologi
 - Kommunikasjonsteknologi og infrastruktur
 - Sikkerhet, personvern og sårbarhet
 - Samfunnsmessige, økonomiske og kulturelle utfordringer
- I perioden frem til 2009 skal den norske andelen av IT-relaterte EU-prosjekter økes til og helst overstige størrelsen på det norske økonomiske bidraget.

Om nåsituasjonen

Norsk deltakelse i EUs forskningsprogram:

Suksessraten for søknader om norsk deltakelse i EUs rammeprogram er 29 prosent, både for tilsagn om midler og for antall deltakere. Gjennomsnittet for EU er henholdsvis 23 og 17 prosent. Totalt søkte norske deltakere om 132 millioner euro fra IT-programmer. Det ble gitt tilsagn om prosjekter tilsvarende 33 millioner euro.

Norge finansierer 1,8 prosent av EUs 6. rammeprogram. Halvveis i perioden er norsk andel av prosjektmidler 1,6 prosent.

(Norges forskningsråd, akkumulerte tall for 6. rammeprogram)

3.1 Digital samhandling i offentlig sektor

- I perioden frem til 2009 skal det legges til rette for digital samhandling i offentlig sektor slik at
 - all ikke-sensitiv, formell kommunikasjon mellom offentlige virksomheter i hovedsak skal skje elektronisk. Som et første skritt skal departementene gjennomføre dette senest i løpet av 2007.
 - alle offentlige virksomheter skal ha innført elektronisk støttet saksbehandling og tatt initiativ til etablering av elektronisk arkiv
 - alle offentlige virksomheter har tatt i bruk eID og eSignatur for alle relevante tjenester.

Om nåsituasjonen

Alle departementene vil ha elektronisk arkiv og saksbehandling innen utgangen av 2005.

94 prosent av kommunene har elektronisk arkiv, 67 prosent har saks- og dokumenthåndteringssystem

I staten har 88 prosent elektronisk arkiv, 69 prosent har saks- og dokumenthåndteringssystem

Det er siste tre år ingen nedgang i postmengden gjennom internpostsystemet i staten til tross for at e-post og elektronisk saksbehandling er blitt mer vanlig.

(Statens forvaltningstjeneste juni 2005)

(SSB KOSTRA 2005)

3.2 Bruk av åpne IT-standarder og åpen kildekode

- I løpet av 2009 skal alle nye IT- og informasjonssystemer i offentlig sektor bruke åpne standarder.
- I løpet av 2006 skal det være etablert et sett av forvaltningsstandarder for data- og dokumentutveksling.
- I løpet av 2006 skal alle virksomheter i offentlig sektor ha innarbeidet i aktuelle plandokumenter hvordan de skal gjøre bruk av åpne standarder, tjenesteorientert arkitektur og åpen kildekode.
- I løpet av 2008 skal data og dokumentutveksling i offentlig sektor tilfredsstillende forvaltningsstandardene.
- I løpet av 2008 skal alle offentlige skjema bygge på felles brukergrensesnitt.

Om nåsituasjonen

Forvaltningsstandarder er bare i begrenset grad etablert, for eksempel for arkiv. En ny versjon av NOARK, NOARK 5, er under utarbeidelse

3.3 Sikre gevinstrealisering og nye måter å arbeide på

- I løpet av 2009 skal minst 75 prosent av offentlige virksomheter oppgi og kunne dokumentere at digitaliseringsprosjekter har bidratt til omlegging og forenkling av arbeidsrutiner.
- I løpet av 2009 skal samlet oppgavebyrde for næringslivet knyttet til innrapportering være redusert med 300 årsverk sammenlignet med 2004.

Om nåsituasjonen

52 prosent av kommunene og 59 prosent av statlige virksomheter oppgir at digitaliseringsprosjekter har bidratt til omlegging og forenkling av arbeidsrutiner.

(SSB 2004/KOSTRA)

eNorge 2009 – prioriterte tiltak for perioden 2005–2007

Nedenfor er en liste med tiltak for perioden 2005-2007. Listen er ikke uttømmende. Den er samordnet med aktuelle IT-tiltak i regjeringens handlingsplan for modernisering.

Enkeltmennesket i det digitale Norge

1. Etablering av Innbyggerportalen MinSide på Norge.no

Innbyggerportalen MinSide etableres ved utgangen av 2005 som et offentlig servicekontor på Internett, der innbyggerne kan få tilgang til en rekke offentlige tjenester elektronisk, med utgangspunkt i en personlig side med sikker pålogging. Brukerne skal få utført tjenester eller løst sine oppgaver via nettportalen, uavhengig av hvilken offentlig etat som «eier» saken. Moderniseringsdepartementet er overordnet ansvarlig for utviklingen av MinSide og felles sikkerhetsløsninger, mens de respektive etatene og kommunene er ansvarlige for de elektroniske tjenestene som gjøres tilgjengelige.

Ansvar: Moderniseringsdepartementet

Tidsfrist: 31.12.2005

2. Kartlegging av brukertilfredshet knyttet til offentlige tjenester

Det skal årlig gjennomføres brukerundersøkelser for å styrke brukerorientering mot nye tjenester og følge opp brukertilfredshet knyttet til store, sentrale IT-prosjekter rettet mot publikum så vel som næringsliv. Undersøkelsene skal gi tilbakemelding fra brukerne om opplevd kvalitet og brukervennlighet, om de offentlige tjenestene eventuelt har gitt effektiviseringsgevinster eller bidratt til annen merverdi. Undersøkelsene skal fange opp forslag til forbedringer som kan bidra til mer helhetlige og sammenhengende elektroniske tjenestetilbud.

Ansvar: Moderniseringsdepartementet i samarbeid med flere departementer

Tidsfrist: 31.12.2005

3. Nasjonale mål for digital kompetanse – kartlegging av digitale ferdigheter

Det skal utvikles nasjonale mål for digital kompetanse. Nødvendig kartlegging skal gjøres i samarbeid med fagmyndigheter og aktuelle miljøer, både fra forskningssiden, arbeidstaker- og arbeidsgiversiden og fra store interesseorganisasjoner. Kompetansemålene skal operasjonaliseres og prøves ut gjennom et samarbeid mellom representanter for brukergrupper og fagmiljøer.

Ansvar: UFD/VOX i samarbeid med andre departementer

Tidsfrist: 31.12.2006

4. Tiltak for å hindre utstøting fra arbeidslivet

Grunnleggende digitale ferdigheter er viktig både for å hindre utstøting fra arbeidslivet og for å gjøre det lettere å komme tilbake i arbeid. Som et ledd i videreutviklingen av IA-avtalen vil regjeringen samarbeide med partene i arbeidslivet om tiltak for å forhindre at mangel på grunnleggende digitale ferdigheter i jobbsituasjonen fører til tidlig utstøting fra arbeidslivet. Digital kompetanseutvikling vil også bli benyttet av arbeids- og velferdsforvaltningen som kvalifiseringstiltak der mangel på slik kompetanse hindrer de prioriterte gruppene i arbeidsmarkedspolitikken i å komme tilbake i arbeid.

Ansvar: Arbeids- og sosialdepartementet og Moderniseringsdepartementet

Tidsfrist: 31.12.2006

5. Tilgjengeliggjøring av offentlig finansiert forskning

Regjeringen vil legge til rette for at resultatene av offentlig finansiert forskning, finansiert via Forskningsrådet, skal bli enklere tilgjengelige på Internett. Regjeringen vil forsterke den pågående utviklingen av åpne og gratis tilgjengelige tidsskrifter og publikasjonsarkiver på Internett. I løpet av 2006 vil Utdannings- og forskningsdepartementet utrede hvordan norske forskningsresultater kan gjøres mer tilgjengelig.

Ansvar: Utdannings- og forskningsdepartementet

Tidsfrist: 31.12.2006

6. Tilgjengeliggjøring av kulturarven

Det skal utarbeides en strategi som, på grunnlag av opphavsrettslige avtaler og personvernregler, legger til rette for ordninger som gir tilgang til kulturarven, blant annet film, litteratur, museums- og arkivsamlinger, faglitterære kunnskapskilder og nasjonale arkiver for lyd og bilde.

Ansvar: Kultur- og kirke departementet

Tidsfrist: 31.12.2007

Innovasjon og vekst i norsk næringsliv

7. Altinn som næringslivets inngangsport til det offentlige

Altinn (www.altinn.no) skal bli næringslivets inngangsport til det offentlige, en portal med mest mulig fullverdige elektroniske tjenester med dialog og interaktivitet, med felles enkle brukergrensesnitt og med bruk av elektronisk signatur. I dag er Altinn en elektronisk portal som gjør det lettere for bedriftene å finne, fylle ut og levere sine pålagte skjemaer til statlige etater.

Målsetningen med en overordnet strategi for arbeidet med elektroniske tjenester rettet mot næringslivet (som fremlagt i regjeringens handlingsplan for *Et enklere Norge 2005*), er å sikre samordnede tjenester, å sikre tempo i utviklingen og å sikre at utviklingen samsvarer med brukerne – det vil si næringslivet – sine ønsker og behov.

Ansvar: Nærings- og handelsdepartementet har det overordnede ansvaret for Altinn og for gjennomføring av strategien. De respektive etater og kommuner er ansvarlige for de enkelte elektroniske tjenestene og utviklingen av disse.

Tidsfrist: Altinn er alt operativ og vil ha funksjoner for dialog i løpet av juni 2005. Altinn skal tilby bruk av elektronisk signatur gjennom sikkerhetsportalen innen 31.12.2005.

8. Handlingsplan for elektroniske innkjøp og elektronisk handel i offentlig sektor

Nytt anskaffelsesregelverk fra 2006, og etableringen av en felles PKI-basert identitets- og signaturløsning i 2005, gir nye muligheter for økt bruk av elektroniske innkjøp og ehandel i offentlig sektor. Markedsplassen ehandel.no er allerede på plass, men omsetningen så langt har ikke nådd de mål som har vært forventet. Det skal derfor utarbeides en Handlingsplan for elektroniske innkjøp og ehandel i offentlig sektor for perioden 2006-2009. Handlingsplanen vil sette spesiell fokus på bruk av elektroniske innkjøpsprosesser for de deler av verdikjeden som i dag ikke dekkes av Database for Offentlige Innkjøp (DOFFIN) eller Markedsplassen ehandel.no. Handlingsplanen vil også inneholde tiltak som kan bidra til å styrke konkurransekraften i norsk næringsliv, særlig blant små og mellomstore bedrifter. I den sammenheng vil arbeidet med å gjøre www.doffin.no mest mulig brukervennlig bli prioritert.

Ansvar: Moderniseringsdepartementet

Tidsfrist: 31.12.2005

9. Videreutvikling av kompetansetiltak knyttet til elektronisk forretningsdrift i regi av Innovasjon Norge.

Erfaringer tyder på at brukerstyrte programmer basert på bl.a. nettverksamarbeid og bransjemedvirkning er egnet til å styrke konkurransekraften og innovasjonsevnen i små- og mellomstore bedrifter

ved at de tar i bruk mer effektiv elektronisk forretningsdrift og IT-løsninger. Innovasjon Norge vil videreutvikle disse programmene i 2006, bl.a. slik at alle bransjer og bedrifter som har nytte av veiledningstiltak for å utnytte innovasjonspotensialet i elektronisk forretningsdrift, skal ha tilbud om dette innen utløpet av 2009.

Ansvar: Nærings- og handelsdepartementet/Innovasjon Norge

Tidsfrist: 31.12.2006

10. Operasjonalisering av ARKTRANS (ARKitektur for TRANSport)

Regjeringen har lagt til grunn at ARKTRANS tas i bruk som rammeverk ved utvikling av elektroniske tjenester innen transportområdet. ARKTRANS vil legge til rette for bedre kvalitet og gjenbruk av elektronisk informasjon på hele transportområdet. Fra og med 2005 er arbeidet med å operasjonalisere og nyttiggjøre seg ARKTRANS i praksis, lagt til ITS Norge. ITS Norge er en forening av transportetater, forskning-institusjoner og næringsliv. Arbeidet med ARKTRANS er sentralt for å få helhetlige, integrerte løsninger for person- og godstransport, en effektiv transportnæring, bedre behovsdekning for brukere av transport, bedre miljø, bedre sikkerhet og redusert sårbarhet.

Ansvar: Samferdselsdepartementet

Tidsfrist: Permanent forvaltningsapparat 31.12.2007

En samordnet og brukerorientert offentlig sektor

11. Felles infrastruktur for bruk av eID og e-signatur i offentlig sektor.

Brønnoysundregistrene skal på vegne av staten og kommunesektoren inngå og forvalte rammeavtaler med aktørene i markedet som tilbyr nødvendige tjenester og produkter.

Viktige komponenter i infrastrukturen vil være:

- En sikkerhetsportal som skal understøtte elektroniske tjenester rettet mot borgere og næringslivet.
- Sikkerhetsportalens registreringstjeneste, som skal understøtte rask distribusjon av eID/e-signatur til borgere, med utgangspunkt i andre former for elektronisk autentisering så som passord og sikkerhetskoder utlevert av offentlige etater til bruk mot egne tjenester. Det vil også bli etablert ordninger for distribusjon av sertifikater på høyt sikkerhetsnivå, der personlig fremmøte er nødvendig, gjennom offentlige kontorer (f.eks. NAV-sentra, biblioteker el.l.).
- En felles avtale om utstedelse av eID/e-signatur til offentlige virksomheter og for ansatte i offentlig sektor.

For å sikre at løsninger som inngår i denne infrastrukturen oppfyller kravene nedfelt i Kravspesifikasjon for elektronisk ID og signatur (PKI) i offentlig sektor, vil det bli etablert en frivillig, offentlig godkjeningsordning.

Ansvar: Brønnøysundregistrene og Moderniseringsdepartementet

Frist: 31.12.2006

12. Papirløs forvaltning

Det skal tilrettelegges for at all ikke-sensitiv, formell kommunikasjon innen offentlig sektor i hovedsak skal skje elektronisk. Fra en bestemt dato skal det ikke lenger sendes papirbrev eller annen formell kommunikasjon mellom statlige etater. I løpet av 2007 skal all ikke-sensitiv kommunikasjon departementene imellom foregå elektronisk.

Ansvar: Moderniseringsdepartementet

Frist: 31.12.2007

13. Bedre elektronisk samhandling ved økt interoperabilitet

Det skal satses mer på samordning og viderebruk av tekniske løsninger, begreper og definisjoner av stor betydning for elektronisk samhandling i og med offentlig sektor. Arbeidet vil omfatte flere og delvis parallelle aktiviteter, inkl. etablering av en standardiseringsfunksjon for offentlig sektor basert på samvirke mellom aktuelle virksomheter. Viktige begreper og metadata må avklares og samordnes, og bedre kunnskapsdeling og informasjonsspredning er nødvendig.

Ansvar: Moderniseringsdepartementet

Tidsfrist: 31.12.2006

14. Viderebruk og verdiskaping på grunnlag av offentlige informasjon

Det skal etableres en helhetlig og oversiktig prisingspolitikk for viderebruk og verdiskaping på grunnlag av offentlige informasjon. Innen utløpet av 2005 vil regjeringen foreslå nye retningslinjer for prising av offentlig informasjon, som vil gjelde for viderebruk av informasjon innenfor både kultur, forskning og meteorologi.

Ansvar: Moderniseringsdepartementet

Tidsfrist: 31.12.2005

15. Bedre grunndata på personområdet

Fremtidig folkeregister skal i større grad enn i dag være statens sentrale register med identifikatorer og nøkkelinformasjon om den enkelte innbygger. Arbeidet vil bl.a. omfatte avklaring av registerinnhold og forvaltningsprinsipper, juridiske utfordringer og administrative og økonomiske konsekvenser. Arbeidet samkjøres med revisjon av Lov om folkeregistrering, med aktuelle forskrifter.

Ansvar: Det pågår en avklaring mellom Finansdepartementet og Moderniseringsdepartementet om ansvarsfordelingen.

Tidsfrist: Fremdriftsplan for utredningsarbeidet vil foreligge høsten 2005.

16. Tilgang på all offentlig stedfestet informasjon gjennom Norge digitalt

Gjennom Norge digitalt skal alle offentlige produsenter, forvaltere og store nasjonale brukere av geografisk informasjon (kart og geodata) og eiendomsdata etablere en felles samordnet og brukeroorientert tjeneste. Tjenesten innebærer at alle standardiserte data gjøres fritt tilgjengelig for alle i et forvaltningssamarbeid, gjennom en felles portal. Tjenesten vil likeledes bli kommersielt tilgjengelig og som gratis innsynsløsning for borgerne.

Aktivitene i Norge digitalt må reguleres gjennom et i størst mulig grad standardisert avtaleverk, en felles finansieringsmodell, videre utvikling av standarder og en felles teknologisk plattform basert på at data skal være tilgjengelig over Internett. Statens kartverk skal være koordinator for Norge digitalt. Satsingen skal øke bredden av tilgjengelig stedfestet informasjon, samt bedre kvaliteten og tilgjengeligheten for alle.

Ansvar: Miljøverndepartementet i samarbeid med øvrige departementer, kommunene og Statens kartverk.

Tidsfrist: 31.12.2005 for første fase i Norge digitalt.

17. Digital ledelse og forvaltning av personalressursene i det offentlige

Digital ledelse skal bli en integrert del av lederrollen i det offentlige. Digitalisering rommer så mange muligheter og konsekvenser at alle ledere må gjøres i stand til å utøve digital ledelse.

– Det skal tas initiativ for å sikre at Digital ledelse blir en integrert del av lederrollen i det offentlige, jf topplederprogrammet, lederopplæring osv.

– Det skal legges tilrette for at de ansatte i offentlig sektor settes i stand til å møte et digitalt arbeidsliv.

Ansvar: Moderniseringsdepartementet

Tidsfrist: 31.12.2006

18. S@mspill 2007

S@mspill 2007 er den nasjonale strategien for IT-utvikling i helse- og sosialsektoren. Visjonen for arbeidet er at pasienters og brukeres møte med tjenestene skal oppleves som helhetlige forløp. Strategien omfatter et «kommuneprogram» som skal bidra til en samordnet utvikling av elektronisk samarbeid med og innen kommunal helse- og sosialtjeneste. Seks kommunale fyrtårn skal følges over 3 år. Fyrtårnprosjektene er prosjekter av nasjonal nyskapende karakter,

som har overføringsverdi for andre kommuner og som innebærer utprøving av konkrete tiltak for elektronisk samarbeid. Fyrtårnene skal identifisere behov, gevinstpotensial og mulige løsninger for elektronisk samarbeid innen kommunal helse- og sosialtjeneste og mellom sosialtjenesten og spesialisthelsetjeneste. Prosjektene skal gjennom å synliggjøre muligheter og dokumentere gevinster virke stimulerende for andre.

Ansvar: Sosial- og helsedirektoratet
Tidsfrist: 31.12.2008

19. Opprettelse av IPLOS-register

IPLOS er et informasjonssystem basert på individdata for søkere og tjenestemottakere av kommunale sosial- og helsetjenester som skal tas i bruk i alle kommuner fra 1. januar 2006. Systemet er et verktøy for dokumentasjon, rapportering og statistikk og skal gi informasjon om søkere og mottakere av tjenestene. Det skal være en obligatorisk del av KOSTRA og vil gi bedre grunnlag for planlegging og styring samt vurdering av kvalitet og effektivitet mellom tjenestene og kommuner. For å sikre opprettelsen av det sentrale psevdonyme IPLOS-registret har regjeringen i Ot. prp. nr. 65 (2004-2005) foreslått endringer i helseregisterloven slik at slik at registre med hjemmel i loven også kan behandle helseopplysninger for å ivareta oppgaver etter sosialtjenesteloven. Forskriften om opprettelsen av IPLOS-registret vil sendes på høring våren 2005.

Ansvar: Helse- og omsorgsdepartementet
Tidsfrist: 1.1.2006

20. Gevinstrealisering i offentlige IT-prosjekter

Erfaringsoverføring fra gode digitaliseringsprosjekter

Det skal utarbeides «best practice» veiledere, som viser frem eksempler på suksessfulle IT-prosjekter i ulike deler av den offentlige forvaltning. Eksempelene skal videre dokumentere hvordan disse løsningene er blitt integrert i organisasjonene, samt hvilke gevinster/forventede effekter som er oppnådd.

Ansvar: Moderniseringsdepartementet
Tidsfrist: 31.12.2005

Veileder for måling og rapportering av gevinster

Det skal utvikles «best practice» for målrettet gevinstrealisering i offentlige virksomheter gjennom bedret oppfølging av ressursbruk i IT-investeringer og større kontroll med at de forventede effekter av satsningene realiseres. God måling av utviklingen forutsetter at det etableres treffende indikatorer og stabile og forutsigbare ordninger for jevnlig rapportering. Dette vil synliggjøre fremdrift og avdekke forbedringsområder.

Ansvar: Moderniseringsdepartementet
Tidsfrist: 01.07.2006

Måle gevinster i prosjekter som mottar støtte fra HØYKOM.

Prosjekter som mottar støtte over Høykom-programmet, skal rapportere på kvantitative indikatorer slik som frigjort arbeidskraft, reduserte driftsutgifter, kortere behandlingstid, etablering av nye tjenester, redusert kostnad ved tjenesteproduksjon og reduserte kostnader for brukeren av tjenesten. Dessuten skal det rapporteres på et utvalg kvalitative indikatorer.

Ansvar: Moderniseringsdepartementet med flere
Tidsfrist: 31.12.2006

21. Videreføring av Høykom-programmet

Høykom programmet skal videreføres til 2007 med hovedvekt på å styrke bredbåndsutviklingen i distriktene og stimulere til utnyttelse av potensialet i moderne bredbåndskommunikasjon. Målsetningen er at et forsterket resultat- og gevinstfokus innenfor Høykom skal ha overføringsverdi til regjeringens øvrige satsinger på effektivisering og forenkling av offentlig sektor ved hjelp av IT. I det videreførte programmet skal det legges vekt på å understøtte prosjekter med potensial for utrulling i større skala og systematisk måle og synliggjøre gevinster av prosjektene. Høykom skal i sin virksomhet aktivt trekke veksler på og formidle fra programmets kunnskapsbase omkring løsninger som effektiviserer og forbedrer offentlig tjenesteyting ved hjelp av elektronisk samhandling. Brukerperspektivet skal stå sentralt i programmets virksomhet.

Ansvar: Moderniseringsdepartementet
Tidsfrist: 31.12.2007

Utgitt av:
Moderniseringsdepartementet
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo
www.mod.dep.no

Flere eksemplarer kan bestilles fra:
Moderniseringsdepartementet
Telefon: 22 24 03 01
E-post: postmottak@mod.dep.no

Publikasjonsnummer: P-0920 B
Opplag: 5.000
Design og produksjon: Gazette as
Trykk: Gan Grafisk
Juni 2005

Norges avanserte teknologibruk skal gi innbyggere og næringsliv en enklere hverdag og bidra til å fremme verdiskaping og dermed trygge velferden for nye generasjoner.

eNorge 2009

– det digitale spranget

MODERNISERINGSDEPARTEMENTET